

**İLKÖĞRETİM HAYAT BİLGİSİ DERS KİTAPLARININ 2005 HAYAT
BİLGİSİ DERS PROGRAMINDA YER ALAN BECERİLERİ UYGUNLUK
DÜZEYİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(AFYONKARAHİSAR İLİ ÖRNEKLEMİ)**

Nezahat Hamiden KARACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Gürbüz OCAK

AFYONKARAHİSAR

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2008

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM HAYAT BİLGİSİ DERS KİTAPLARININ 2005 HAYAT BİLGİSİ DERS PROGRAMINDA YER ALAN BECERİLERİ UYGUNLUK DÜZEYİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (AFYONKARAHİSAR İLİ ÖRNEKLEMİ)

Nezahat Hamiden KARACA

İlköğretim Anabilim Dalı

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2008

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK

Araştırma; “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Program’ında Yer Alan Becerilerine Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”ni belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Afyon ilinde görev yapan öğretmenler araştırmanın çalışma evrenini ve bu evrenden basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş olan Hayat Bilgisi dersini okutmuş/okutan 194 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

“İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerilerine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri”ni belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan 39 soruluk anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonunda her bir anket sorusundan elde edilen verilerin toplam puanlarının ortalamaları alınarak, bu ortalamalara değişkenlere uygun olarak ilişkisiz örneklemler t-test

(Independent Samples T Test) ve tek faktörlü varyans analizi (one-way anova) uygulanmıştır. Anketten elde edilen sonuçlar, tablo ve şekiller üzerinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerileri Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada çeşitli değişkenler (hayat bilgisi ders kitabını inceleme düzeyi, katıldığınız seminerlerin mesleki anlamda kazandırdığının değerlendirilmesi) açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmen görüşlerine göre, ders kitapları genel ve özel becerileri kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT**THE ASSESMEND OF RELEVANT LEVELS OF THE SKILLS OF PRİMARY
NATURAL SCİENCE COURSEBOOKS İN THE YEAR OF 2005 NATURAL
SCİENCE PROGRAMME BASED ON THE VIEWS OF TEACHERS
CASE OF AFYONKARAHİSAR****Nezahat Hamiden KARACA****Afyonkarahisar Kocatepe University, The Institute Of Social Sciences****May 2008****Advisor : Yrd.Doç. Dr. Gürbüz OCAK**

The goal of this search is to identify the effect of the course books of primary school in natural science in the natural science course program in 2005

The universe of this research is made via selecting simple random sampling of 194 teachers who lecture natural science courses.

In this research, researcher has used the questionnaire which contains 39 questions that has been prepared to identify the opinions of teachers related to effects of course books of primary school in natural science in natural science course program in 2005. At the end of the research, the score which is calculated by summing each questions of questionnaire and averaging this total. Then one factor vary analysis of variance (one-way anova) and independent samples t test are applied to those averages

convenient to variables. The results of questionnaire are interpreted by using shapes and tables.

As a result of this study: It is determined that there is no meaning difference among variables considering (which level of investigation of natural science course book, duration of seminar evaluation of obtained occupational knowledge via participating seminar,) By there results, it is reached that; natural science course books are efficient for acquiring general and particular skills about which the teachers' opinions

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

		İmza
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK	
Jüri Üyeleri	Doç Dr. A.Ali GAZEL	
	Yrd. Doç. Dr. Sinan YÖRÜK	

İlköğretim Anabilim tezli yüksek lisans öğrencisi Nezahat Hamiden KARACA'nın "İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerileri Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örnekleme)" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 20.05.2008 günü saat 14.00'de Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ
ENSTİTÜ MÜDÜR

ÖNSÖZ

Son birkaç yüzyılda birçok alanda meydana gelen değişmelere, toplumdaki tüm bireyleri ilgilendiren eğitim alanındaki değişmeler öncülük etmektedir. Hızla değişen toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilmek, geleceğimizin temellerini bu günlerde oluşturmak ve nasıl bir gelecekte yaşamak istiyorsak eğitim sistemimizi de ona göre şekillendirmek zorundayız.

Bu hızlı değişim ve gelişmeler göz önüne alındığında ülkemizde de bu konuda bir şeylerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmış, eğitim sistemimizde yeni bir yaklaşım benimsenmiş ve sistemin hayata geçmesi için 2005 yılında eğitim programında köklü değişiklikler yapılmıştır.

Bu değişiklik ilk etapta ilköğretim kısmını kapsamaktadır. Öğrencinin gelecek yıllardaki eğitiminin temellerinin atıldığı 1, 2 ve 3. sınıfları kapsayan ilköğretimin ilk yılları çok büyük bir öneme sahiptir. Özellikle hayat bilgisi dersi, öğrencinin sosyal çevresiyle ve diğer bütün derslerle alakalı derslerin en başında yer alır.

2005 yılında uygulamaya konulan programda Hayat bilgisi programı ve hayat bilgisi ders kitabında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda çok büyük değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bir programın başarılı olabilmesi için en önemli şart hayata geçirilebilmesidir. Programda varolan hedeflerin hayata geçirilebilmesi için gerekli materyallerin ve alt yapının oluşturulması gerekir. Oluşturulacak materyallerin en önemlilerinden birisi öğrenci ders kitaplarıdır.

Hızlı değişim ve gelişmeler sonucunda değiştirilme gereği duyulan programla beraber değiştirilen ders kitaplarının örtüşmesi, programdan istenilen ürünün bir an önce alınması için çok önemlidir.

Bu çalışmada Hayat Bilgisi Program'ında bulunan beceriler ile ders kitaplarında bu becerilerin ne kadar olup olmadığını yani örtüşüp-örtüşmediğini araştırmaya çalışılmıştır. Bu çalışmayla “hazırlanan programın uygulanmasında en önemli etmenlerden birisi olan ders kitaplarının hazırlanmasında programdaki kriterler ve benimsenen yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri dikkate alınarak mı hazırlandı, yoksa geliş güzel mi hazırlandı?” sorusuna cevap arandı.

“İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerilerine Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre

Değerlendirilmesi”nin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezimin hazırlanıp tamamlanmasında içten katkılarından ve yol gösterici değerlendirmelerinden dolayı danışmanım Yrd.Doç. Dr. Gürbüz OCAK’a,doğduğum andan bu güne kadar benden desteğini hiç esirgemeyen ve fedakarlık gösteren annem Ayşe LEBLEBİCİER ve babam Abdülkadir LEBLEBİCİER’, çalışmam boyunca bana yardımcı ve destek olan eşim Lütfullah KARACA’ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

Nezahat Hamiden KARACA

İlköğretim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2004 Celal Bayar Üniversitesi, Demirci Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği
Bölümü, Manisa

Lise: Afyon Lisesi, Afyonkarahisar

İş /İstihdam

2005 Araştırma Görevlisi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Afyonkarahisar

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Afyonkarahisar,01/ 02/1982

Cinsiyet: Kadın

Yabancı Dil

İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	ii
ABSTRACT	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
Tablolar Listesi.....	xiii
Şekiller Listesi	xvii

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE PROGRAM	1
GİRİŞ	1
Tezin Önemi	2
Tezin Amacı	4
Problem	4
Alt Problemler:	4
Denenceler	5
Sayıtlar	6
Sınırlılıklar	6

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM.....	7
Araştırma Modeli	7
Evren ve Örneklem	7
Veri Toplama Aracı	7
Verilerin Toplanması	8
Veri Analizi	8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Eğitim ve Öğretimde Program Geliştirmenin Amacı ve Önemi.....	10
3.2. 2005 İlköğretim Programında Öğretmenin Rolü	12
3.3. Eğitimde ve Öğretimde Ders Kitaplarının Yeri ve Önemi.....	16
3.4. 2005 Yılı İlköğretim Programında Ders Kitapları Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	19
3.5. İlköğretim 1.,2. ve 3. Sınıflarda Hayat Bilgisi Dersinin Önemi ve Gerekliliği	24
3.6. İlköğretim 1., 2. ve 3. Sınıflarda Hayat Bilgisi Dersi Program Geliştirme Süreci	28

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR	36
4.1-ÖRNEKLEMİN ÖZELLİKLERİ	36
4.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı.....	36
4.1.2. Öğretmenlerin Meslek Yıllarının Dağılımı.....	37
4.1.3. Öğretmenlerin En Son Mezun Olduğu Okulların Dağılımı	38
4.1.4. Öğretmenlerin 2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılı İçinde Okuttukları sınıflar Dağılımı.....	39
4.1.5. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İnceleme Düzeyleri Dağılımı.....	40
4.1.6. Öğretmenlerin Yeni Programların Tanıtımları ile İlgili Seminere Katılma Dağılımı.....	41
4.1.7. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminer Süreleri Dağılımı.....	42
4.1.8. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminerlerin Mesleki Anlamda Kendilerine Kazandırdıklarının Değerlendirmesinin Dağılımı.....	43
4.2.-ALT PROBLEMLER.....	57

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	81
Sonuçlar	81
Öneriler	86
KAYNAKÇA	88
EKLER.....	92

Tablolar Listesi

	Sayfa
Tablo 1. 5’li Derecelendirme Ölçeği Puan Aralığı.....	9
Tablo 2 .Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı.....	36
Tablo 3. Öğretmenlerin Meslek Yıllarının Dağılımı	37
Tablo 4. Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okulların Dağılımı	38
Tablo 5. Öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttuklarının Dağılımı	39
Tablo 6. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İncelediklerinin Dağılımı	41
Tablo 7. Öğretmenlerin Yeni Programların Tanıtımları İle İlgili Seminere Katılma Dağılımı	42
Tablo 8. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminer Süreleri Ağılık Dağılımı.....	43
Tablo 9. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminerlerin Mesleki Anlamda Kendilerine Kazandırdıklarının Değerlendirmesinin Dağılımı	44
Tablo 10 .Öğretmenlerin “Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi” ankete verdiklerin cevapların frekans ve yüzdeleri.....	46

Tablo 11. Öğretmenlerin “Ders Kitaplarının 2005 yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi” ankete verdiklerin cevapların frekans ve yüzdeleri.....	48
Tablo 12. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları	56
Tablo 13. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları	57
Tablo 14. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki Yıllara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları	58
Tablo 15. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları.....	60
Tablo 16. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları	61
Tablo 17. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları	62
Tablo 18. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları	63

Tablo 19. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları 65

Tablo 20. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları 66

Tablo 21. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları 67

Tablo 22. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılımlara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları 68

Tablo 23. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılımlara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları 70

Tablo 24. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları 71

Tablo 25. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları 72

Tablo 26. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları 74

Tablo 27. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Tukey test sonuçları 75

Tablo 28. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları 77

Tablo 29. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Tukey test sonuçları 78

Şekiller Listesi

	Sayfa
Şekil 1.Hayat Bilgisinin Kapsamı.....	24
Şekil 2. Hayat Bilgisi Dersinin Diğer Derslerle İlişkisi.....	27
Şekil 3. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	36
Şekil 4. Öğretmenlerin Meslek Yıllarının Dağılımı.....	37
Şekil 5. Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okulların Dağılımı.....	38
Şekil 6.Öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıflar Dağılımı.....	39
Şekil 7.Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İncelediklerinin Dağılımı.....	40
Şekil 8.Öğretmenlerin Yeni Programların Tanıtımları İle İlgili Seminere Katılma Dağılımı.....	41
Şekil 9. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminer Süreleri Dağılımı.....	42
Şekil10.Öğretmenlerin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamda kendilerine kazandırdıklarının değerlendirmesinin dağılımı.....	43
Şekil 11. Hayat Bilgisi Dersi Özel beceri örneği.....	52
Şekil 12. Hayat Bilgisi Dersi Özel beceri örneği.....	54

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE PROGRAM

GİRİŞ

İnsanlığın uygarlaşma sürecinin başlamasından bu yana eğitim yaşamımızın değişmez bir unsurudur; çünkü insanlar değişik yaşam ve teknoloji pratiklerinden edindikleri deneyimleri kendilerinden sonraki kuşaklara aktarmak ve yeni yetişen kuşakları kendi yarattıkları toplumsal yapıya uyum sağlayabilmeleri yönünde geliştirmek isterler (Çırpan,2004:1). İnsanoğlunun öğrenme yeteneğinin oluşması ile eğitim başlamış ve onun yaşamı boyunca da devam etmektedir. Buna göre eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.(Ertürk,1998:12)

Birey yaşamını devam ettirebilmek için gerekli gereksinimlerini tatmin amacından başka, sosyal ilişkiler ağı içinde etkinliğini de artırmak istemektedir. Bu durum bireysel ilerlemenin yanında, toplum yapısında sosyal hareketliliği de artırmaktadır. Eğitimin önemi bu aşamada öne çıkmaktadır. Eğitim, bireyi pasif konumdan aktif vatandaşlığa dönüştüren en güçlü etkenlerden biridir (<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=91> (13.11.2007)

Toplumun ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip bireyler yetiştirmek eğitimin en başta gelen görevlerinden biridir (Uğur, 2006: 4). Birey programlı bir eğitim almaya “Ana okul-Anasınıfı” diye adlandırılan okul öncesi eğitim kurumlarıyla başlar. Bunun başlangıç noktasını da ilköğretim oluşturmaktadır. İlköğretim eğitim sisteminin temel yapı taşıdır. İlköğretim kurumları hem birey hem de toplum boyutunda son derece önemli özellikler taşımaktadır. Tanrıverdi ve diğerleri’ne (2005: 407) göre, “üreten, bilimsel düşünen ve bilimin gücüne inanan, olaylara eleştirel bakabilen ve çağın gereklerine uyum gösterebilen bireyler yetiştirmenin yanı sıra genel kültür sahibi, bilinçli, bilgili, kişi ve toplum sorunlarına duyarlı, sorunlarla başa çıkabilme gücüne sahip, ülkesini seven bireyler yetiştirmek ve çocuğa özgün bir kişilik kazandırmak, çocuğun sahip olduğu değerleri geliştirmek, yaratıcı eleştirel düşünme yeteneği

kazandırmak ve yeteneklerini geliştirmek bireylerin zihinsel, duyuşsal ve bedensel yönlerden gelişmesine hizmet etmektir. Uygulanan eğitim programlarının da bu temel hedeflere hizmet eder nitelikli olması gerekmektedir” (Uğur,2006: 4).

Eğitim programı,”öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlanabilir. (Demirel, 2005: 4). Varış’a (1994) göre eğitim programının içinde yer alan öğretim programı ise, öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili tüm etkinlikleri kapsamaktadır (Varış,1994). Korkmaz (2006)’a göre, öğretim programı; öğretim sürecine kimler katılacak, neleri öğrenecekler, nasıl öğrenecekler ve ne zaman öğrenecekler sorularını cevaplandırarak şekilde tasarlanmaktadır. Dolayısıyla, eğitimde reform çalışmaları öğretim programları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğretim programı, öğrenilecek konu alanları ve disiplinleri açıkladığı gibi programın uygulanmasında, programa katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını da açıklamaktadır. (http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2006/16/IKORKMAZ.PDF 07.11.2007).

Tezin Önemi

İnsanoğlunun var olduğu tarihten bu yana devamlı değişim ve gelişim süreci yaşanmaktadır. Devam eden değişim ve gelişim sürecinden yaşamın tüm alanları etkilenmektedir. Bu süreç toplumların yaşam stilinden, düşünce yapısına; ahlaki değerlerinden eğitim sistemlerine kadar uzanan geniş bir yelpazede etkinliğini hissettirmektedir.

Bu süreçte en fazla etkilenen sistemlerden biri, eğitim sistemidir. Büyükkaragöz ve Çivi (1996:110)’e göre günümüzde eğitim, hızlı nüfus artışı, bilgi patlaması eğitimin sosyal ve ekonomik değerinin giderek daha iyi anlaşılması vb. olgularla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu olguların sonucunda, bir yandan hızlı nüfus artışı sonucu öğrenim yapma isteğinde bulunan öğrenci sayısı hızla artmakta, diğer yandan bireylere kazandırılacak bilgilerin miktarında olağanüstü artışlar meydana gelmektedir.

Dünyada meydana gelen hızlı değişimler eğitim ve öğrenim sürecinin de çağa uygun olarak değişmesini gerektirmektedir. Uygulanan program eğitim ve öğretimi; öğrenen, öğreten ve süreç açısından etkili kılacak şekilde hazırlanmalıdır. Bundan

dolayı uygulanan eğitim programlarının, uygulanması etkililiği ile ilgili sürekli bir değerlendirme ve araştırma sürecinde olunması gerekir. Eğitim programlarının değerlendirilmesi iki amaca yönelik olarak yapılır. Birincisi, öğrencilerin başarısını değerlendirerek bir dersin hangi öğrenciler tarafından tekrar edilmesi gerektiğine karar vermek. İkincisi, eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların, programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamaktır(Erden,1998:9)

Eğitim alanında niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli problemlerinden biri olmuştur. İlköğretimin en önemli hedefi; çocuğun yaşadığı ortamda doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlayarak onu bir üst öğrenimine hazırlamaktır. Hayat Bilgisi dersi, çocukların hem kendilerini hem de yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları için tasarlanmıştır ve bu ders 1924, 1936, 1948, 1968, 1998 ve 2005 yılı programında da yer almıştır. İlköğretimin ilk üç sınıfında yer alan hayat bilgisi dersinin amacı, yapılandırmacı yaklaşımını dikkate alarak öğrencilerin kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri ve öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine rehber öğretmen rolünde etkinlikler aracılığıyla temel yaşam becerilerinin yanı sıra, olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerini amaçlamıştır. Yapılandırmacı yaklaşımının bu amaçları gerçekleştirebilmesi için Hayat Bilgisi ve diğer tüm derslerde de ders kitapları vazgeçilmez bir unsurdur. Diğer programlarda ve 2005 yılı programında da ders kitapları, eğitimde sürekli kullanılan, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri sağlayan, öğretmenlerin ve öğrencilerin en sık başvurduğu araçlardır. Özellikle yapılandırmacı programla, ders kitapları görselleştirmeye ve somutlaştırmaya daha çok yer vererek, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri hem kolaylaştırılıp hem de eğlenerek öğrenmelerinin kalıcılığının sağlanması hedeflenmiştir. Eğitimde önemli yeri olan ders kitaplarının, öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen eğitim programlarını dikkate alarak uygun bir şekilde hazırlanması en önemli koşullardan biridir. Bu çalışmada araştırılacak konu, “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerilerine Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”nin ortaya çıkarılmasıdır.

Tezin Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında yer alan becerilerine etkisini, öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanarak belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda, Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında yer alan beceriler ile Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerinin uygunluk düzeyini ortaya çıkartmak ve aşağıdaki problem ve alt problemlere cevap bulmaktır.

Problem

Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi öğretmen görüşlerine göre yeterli midir?

Alt Problemler:

1. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllarına göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttuklarının kaçınıcı sınıfı okuttuklarına göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlara göre; ; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

7. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

8. İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Denenceler

1. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllarına göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

4. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttuklarının kaçınıcı sınıfı okuttuklarına göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

5. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre; Ders Kitaplarının 2005 Hayat

Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

6. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlara göre; ; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

7. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

8. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Sayıtlar

Araştırma için hazırlanan ankete katılan öğretmenler, anketin birinci ve ikinci bölümdeki önermelere samimi bir şekilde görüşlerini bildirmişlerdir.

Araştırmada kullanılan ankette, öğretmenlerin görüşleri hakkında fikir sahibi olmak için yeterli düzeyde ve sayıda sorular hazırlanmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma bulguları Afyon merkeze bağlı köy ve kasabada, 2006-2007 öğretim yılında uygulanan,ilköğretim 1.,2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin ankete verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Araştırma evreni ulaşılabilen evren ile sınırlıdır ve toplanan veriler çalışma evrenini temsil etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Hayat Bilgisi program becerilerine ilişkin olarak öğretmen görüşlerine dayalı genel tarama modelinden yararlanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde varolan bir durumu, olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. (Karasar, 1991:77)

Evren ve Örneklem

Afyonkarahisar ili genelinde görev yapan ilköğretim hayat bilgisi dersini okutan/okutmuş sınıf öğretmenleri araştırmamızın genel evrenini oluşturmaktadır. Bizim çalışmamızda da yaklaşık 2000 öğretmenin bulunduğu çalışma evrenimizden 194 öğretmen örnekleme alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmacı, önce konuyla ilgili literatür taraması yapmıştır. Literatür taraması sonucunda 2005 Hayat Bilgi Programında yer alan beceriler ile bu becerilerin ders kitaplarında bulunması gereken özellikler belirlenerek iki türlü veri toplama analizi kullanılmıştır. Bunlardan birincisi analiz formu, ikincisi anket olmak üzere hazırlanmıştır. Oluşturulan listede ders kitaplarında bulunması gereken 60 tane beceri yer almaktadır. Veri toplama araçları analiz formu araştırmacı ve iki ders öğretmeni tarafından doldurulmuştur. Doldurulan analiz formunda yer alan beceriler tekrar gözden geçirilerek aynı anlama gelen ifadeleri, benzer becerileri ve konu ile ilişkisi olmayan beceriler listeden çıkartılarak 39 beceri ile liste yapılmıştır.

Anketin birinci bölümünde anketin uygulanacağı ilköğretim 1,2,3. sınıf öğretmenlerinin kişisel bilgilerine yer verilmiş ve ilgili boşlukları doldurmaları istenmiştir. Anketin diğer bölümünde en çok tercih edilen, 39 özellik bulunmaktadır.

Her sorunun karşısına *Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kısmen Katılıyorum, Büyük Ölçüde Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum* olmak üzere 5 tane cevap seçeneği sunulmuştur. Bu özelliklerle öğretmenlere göre en uygun olan cevabı işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmacı, hazırladığı anket formu ve tez önerisiyle birlikte Sosyal Bilimler Enstitüsü kanalıyla Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırmanın yapılması için gerekli izin alınmıştır.(Ek:1) Alınan izin belgesi ile birlikte örnekleme alınan merkez ilçe ve merkeze bağlı ilköğretim okullarına tek tek gidilerek okul yöneticileri ile gerekli görüşmeler yapılmıştır.

Daha sonra ilköğretim 1.,2. ve 3. sınıf öğretmenlerine birer tane anket formu bırakılarak, doldurulurken dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili öğretmenler bilgilendirilmiştir. Öğretmenlere anketlerin veriliş tarihinden bir hafta sonra tekrar gelinip alınacağı belirtilmiştir. Belirlenen günlerde okullara gidilip anketler toplanmıştır. Dağıtılan 250 tane anketten sadece %78'i (194) tanesi geri dönmüştür. Bunun nedeni olarak öğretmenlerin bu tür araştırmalara karşı duyarlı olmamaları söylenebilir. Anket 2006–2007 eğitim öğretim yılı Mayıs- Haziran ayında uygulanmış ve 194 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Analizi

Uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgileri, yorumları ve görüşlerini betimlemek için frekans(f), yüzde(%) hesaplamaları uygulanmıştır. Her bir anketten elde edilen verilerin toplam puanlarının ortalamaları alınarak, bu ortalamalara değişkenlere uygun olarak ilişkisiz örneklemler t-test (Independent Samples T Test) ve ilişkisiz örneklemler için tek faktörlü varyans analizi (one-way anova) uygulanmıştır. Anketten elde edilen sonuçlar, tablo ve şekiller üzerinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

Tablo 1. 5'li Derecelendirme Ölçeği Puan Aralığı

Seçenekler	Verilen Puanlar	Puan Aralığı
Hiç Katılmıyorum	1	1,00-1,79
Katılmıyorum	2	1,80-2,59
Kısmen Katılıyorum	3	2,60-3,39
Büyük Ölçüde Katılıyorum	4	3,40-4,19
Tamamen Katılıyorum	5	4,20-5,00

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE PROGRAM GELİŞTİRMENİN AMACI VE ÖNEMİ

Günümüz toplumları, bilim ve teknolojideki hızlı değişim ve küreselleşmenin etkisiyle eğitime giderek artan oranlarda önem vermektedirler(Acat vd., 2005:395). Bunun sonucu olarak her ülkede eğitim sisteminin görevi, toplumsal yaşam düzeninin bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme ve değişimlere uyumlu biçimde sürdürülüp geliştirilmesinden sorumlu olan toplumsal sistemleri işletecek nitelikteki insan gücünü yetiştirmektir. Eğitim sisteminin bu görevini yerine getirebilmesi için, eğitim kurumlarının işlev ve işleyişleri ile eğitim programları bireylerin ve toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde düzenlemesi gerekmektedir(<http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/sbildirge%5B1%5D.pdf>(20.10.2007)) .

Ülkelerin eğitim sistemlerinin yapı, işlev ve işleyişleri ile eğitim programları kendi iç toplumsal dinamiklerinin yanı sıra bilgi ve teknolojinin gelişmesi, bilişim ve iletişim olanaklarının yaygınlaşması; küreselleşme, ülkelerarası ekonomik ve siyasi birleşme gibi uluslararası oluşumlardan da etkilenir. Özellikle bilgi ve teknolojinin hızla gelişmesi ve yayılması, her ülkenin de bireysel ve toplumsal yaşamında, toplumsal sistemlerinde ve üretim-istihdam ilişkilerinde köklü değişikliklere neden olmaktadır (<http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/sbildirge%5B1%5D.pdf> (20.10.2007)).

Dünyada meydana gelen hızlı değişimler eğitimin de çağa uygun olarak değişmesini gerektirmektedir. Buna bağlı olarak da programların nitelikli bir şekilde kendini yenilemesi gerekmektedir (Ocak ve Beydoğan,2003:10). İlköğretim eğitim programlarının amacı da, öğrencileri iyi bir dünya ve ülke vatandaşı haline getirerek, öğrencilere toplum içindeki rollerini benimsetmek, toplumsal yaşama uyum sağlamak ve onlarla uyumlu bir biçimde yaşamak için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışmaktır.

Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Kurumda bireye hangi davranışların nasıl kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır.

Program geliştirme sürekli devam eden bir süreçtir ve rastgele yada plansız geliştirilemez. Program geliştirme en genel anlamıyla eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir (Erden, 1998:2-4).

Program geliştirme “gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, milli eğitim ve okulun hedeflerini etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelik koordine çabalarının tümü” olarak görmektedir (Varış,1996:17). Demirel de (2005:5) program geliştirmeyi “eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlamıştır.

Ülkemizde de, özellikle yeni bir siyasi, ekonomik ve kültürel oluşum olan Avrupa Birliği'ne uyum amacıyla toplumsal yaşamda ve toplumsal sistemlerde oldukça kapsamlı değişimlerin gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğu bir dönemde, eğitim basamaklarında yapısal düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemeler doğrultusunda eğitim programlarının geliştirilmesi gereksinimi vardır. (<http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/sbildirge%5B1%5D.pdf> (20.10.2007))

Ülkemizde eğitim programları çalışmalarını incelediğimizde, Cumhuriyetin ilânı ile birlikte Türk toplumunun sosyal, siyasî, kültürel ve ekonomik yapısına yeni bir biçim ve ruh verenler, bu yeni yapıyı işletecek nesilleri yetiştirecek olan eğitim sistemini ve bu kapsamda eğitim programları üzerinde çalışmayı ihmal etmemişlerdir (Yüksel,2003). 1926,1936,1948,1968,1982,1998 ve 2004 yıllarında program çalışmaları yapılmıştır. 2004 yılına kadar davranışçılık yaklaşımdan hareketle programlar düzenlenmiştir. 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya konulan "Yeni İlköğretim Programı"nın eğitim programlarının geliştirilmesi gereksinimine dayandırıldığı kuşkusuzdur. Bu çerçevede programın "öğrenci merkezli" ya da "yapılandırmacı" yaklaşımından hareketle etkinlik temelli, öğrencinin öğrenme sürecine aktif olarak katılmasını amaçlayan, dersler arası yatay ve dikey ilişkileri dikkate alan,

sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme deneyimlerini bütünleştirmeye önem veren bir anlayışla geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. (<http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/sbildirge%5B1%5D.pdf> (20.10.2007))

3.2. 2005 İLKÖĞRETİM PROGRAMINDA ÖĞRETMENİN ROLÜ

Öğretmen, eğitim sisteminin vazgeçilmez bir unsurudur. Öğretmen, eğitim ve öğretimi sağlamak için öğrencinin yaşantılarını düzenlemesine yardım edip davranış değişikliğine yol açan önemli bir öğedir. Öğretimde birinci derece role sahip olan öğretmenler, sadece öğretim için değil, öğrencide kişiliğin gelişimi ve oluşmasında da aileden sonra en etkili kişidir.

2004 yılında yapılan ilköğretim programı dışındaki programlarda öğretmen, sürekli bilgi aktaran, sınıf öğretmen hâkimiyeti, öğretmen merkezli olan sistem, öğrencinin kendini gerçekleştirmesine olanak sağlamayan programlar vardı.

2005 ilköğretim programında öğretmen sadece bilgi aktaran değil, kendine ve diğer insanlara değer veren, öğrenciler üzerinde baskı kurmayan, sürekli kendini yenileyen, yeniklere ayak uydurabilen, öğrenci-öğretmen ilişkilerini ve sınıf yönetimini öğrencilerini kırmayacak biçimde düzenleyen, aynı zamanda eğitimsel amaçlardan ödün vermeyen, düzenli, üretken ve entelektüel bir kişiliğe sahiptir.

Chruickshank'ın 1995 ve 1999 yıllarında yaptığı etkili öğretmen hakkındaki çalışmaları 2005 yılında uygulamaya geçilen yeniden yapılandırıcılık programımızda etkilerini göstermektedir.

Chruickshank ve arkadaşları (1995: 315-328; 1999: 329-351) etkili öğretmenleri kişisel özellikleri ve mesleki becerileri açısından ele almaktadırlar.

Etkili öğretmenlerin kişisel özellikleri şunlardır :

1-İsteklilik: Öğrenci başarısıyla çok yakın ilişkisi olan bir özelliktir. İstekli öğretmenler kendilerine ve öğrencilerine güvenirlere ve öğrettikleri konulardan hoşlanırlar. Konuşma, jest, mimik ve yüz ifadesinde kendini belli eden bu özellik

öğrencileri motive eder ve daha çok öğrenmelerini sağlar. İstekli öğretmenler dinamik, uyarıcı, enerjik ve etkileyici olarak tanımlanırlar.

2-Sıcaklık ve mizah: Öğretmenin sıcaklığı öğrencileriyle olan ilişkilerinde hemen farkedilir. Öğretmenin arkadaşça davranması, olumlu bir tutum sergilemesi, öğrencilerine bireysel olarak değer vermesi ve onların başarılı olmaları için çaba sarfetmesi olumlu bir sınıf ilişkisini beslerken öğrencilerle olan ilişkilerinde adil olmaması, katı ve yargılayıcı olması sıcaklığı ortadan kaldırır. Yerinde ve ölçülü bir mizah etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindedir. Bu öğretmenler eğitimi eğlenceli hale getirirler. Mizah tansiyonu düşürür, disiplin problemlerini azaltır ve güven duygusunu artırır.

3-Güvenilirlik: Öğrenciler etkili öğretmenlerin güvenilir olduğuna inanırlar. Bilgisi, deneyimi, eğitim seviyesi ne olursa olsun öğretmen sadece öğrenciler tarafından güvenilir olduğuna inandıkları zaman güvenilir olabilir. Güvenilir olmanın üç yolu vardır: Sahip olunan diplomalar, öğrencilere iletilen mesajlar ve davranışlar.

4-Yüksek başarı beklentisi: Etkili öğretmenler hem kendileri hem de öğrencileri için yüksek başarı beklentisi içerisindedirler. Kendilerinin öğretebileceğine öğrencilerin de öğrenebileceğine içtenlikle inanırlar.

5-Teşvik ve destekleyicilik: Etkili öğretmenler, öğrencilerine birey olarak kabul edildiklerini ve sadece sonucun değil gösterdikleri çabanın da önemli olduğunu hissettirirler. Teşvik; sıcaklık, isteklilik ve başarı beklentisi gibi diğer öğretmen özellikleriyle ilişkilidir. Teşvik ve destek özellikle düşük başarılı öğrencilerin öğrenme güçlüğü yaşadığı durumlarda çok önemlidir.

6-Sistemlilik: Görevi ciddiye almak ve sistemli çalışmak etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindedir. Bu tür bir tanım soğuk, sıkıcı ve hiç gülmeyen somurtkan bir öğretmeni çağırıyor da araştırmalar öğrencilerin sistemli öğretmenleri daha sıcak ve ilgili olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu öğretmenler hem kendilerini hem de öğrencilerini açıkça tanımlanmış öğrenme hedeflerine yönlendirirler.

7-Uyum gösterebilme/Esneklik: Eğitim elbette bütünüyle tahmin edilebilir bir süreç değildir. Etkili öğretmenler tahmin edilemez durumlar için hazırlıklıdır ve kendilerini yeni durumlara adapte edebilirler. Esneklik ve uyum gösterebilme değişim ihtiyacının farkında olmayı ve bu değişikliklere uyum sağlayabilmeyi gerekli kılmaktadır.

8-Bilgililik: Bir öğretmenin konuyu iyi bir biçimde öğretebilmesi için ne kadar bilmesi gerektiği çok açık olmasa da etkili öğretmenlerin konularını iyi bildikleri söylenebilir.

Etkili öğretmenlerin sahip olduğu mesleki beceriler ise şunlardır (Cruickshank et al., 1999: 329-351):

1-Öğrencinin dikkatini çekme: Öğretmen sınıfı öğretim için hazırlayarak derse başladığında öğrenciler daha çok öğrenirler. Bunu yapabilmesi için öğretmenin; öğrencilerin dikkatini derse çekmesi, öğrencilere yeni öğrendiklerini eski öğrendikleriyle ilişkilendirmede yardım etmesi ve yeni konulara geçmeden öğrencinin mevcut bilgilerini belirlemesi gerekmektedir.

2-Çeşitlilik: Eğitimciler uzun zamandır çeşitliliğin, öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenmesini arttırdığına ve öğretmen etkililiğini tahmin eden güçlü bir değişken olduğuna inanmaktadırlar. Etkili öğretmenler sözel olmayan davranışları, sınıf organizasyonunu, soru biçimini, jest ve mimikleri de kapsayan sınıf içi davranışların hemen hemen tüm boyutlarında bir çeşitliliğe sahiptirler. Yıl boyunca tüm dersleri aynı biçimde, aynı etkinliklerle ve monoton bir ses tonuyla anlatmak öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler. Çeşitliliği kullanan öğretmenler öğrencileri hem sıkılmaktan korur hem de derse aktif olarak katılmalarını sağlarlar. Etkili öğretmen bir ders boyunca aynı yöntemi kullanmaz. Öğrencilerin istenen davranışlarını pekiştirmek ve övmek için değişik yöntemler kullanır. Öğrencilere gülümseme, göz iletişimi kurma, yakın durma ve yerinde kullanıldığında kahkaha bile destek ve ilgiyi ifade eden pekiştireçler olabilir.

3-Öğretim zamanını etkili biçimde kullanmak: Etkili öğretmenler, öğrencilerin zaman ayırdıkları ölçüde öğrendiklerini bildiklerinden, öğretime ayrılan zamanı en uygun biçimde kullanırlar. Araştırmalar görev üzerinde geçirilen zamanın

öğrenmeyi arttırdığını göstermektedir. Öğretmenler ve öğrenciler akademik konulara aktif olarak katıldıklarında öğrenciler daha çok öğrenirler.

4-Sorular sormak: Etkili öğretmenler dersi, öğrencilerin katılımını sağlayacak biçimde işlerler. Soru sorma, öğrencilerin dersi anlamalarına yardımcı olma ve anlayıp anlamadıklarını kontrol etme davranışlarında beceriklidirler. Öğrenci-öğrenci ve öğretmen -öğrenci iletişiminin hemen göze çarptığı etkili öğretmenlerin sınıfları oldukça interaktiftir. İyi sorular öğrencilerin ilgisini artırır, düşünce seviyesini yükseltir, düşüncelerini organize etmede ve görevlerini yerine getirmede öğrencilere yardımcı olur. Öğretmenlerin de öğrencilerin anlama seviyelerini izlemelerini ve geribildirimde bulunmalarını sağlar. Sorular öğrencilerin öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla konu hakkında daha fazla etkileşime girmelerini sağladığından daha çok ve değişik türde soru soran öğretmenlerin öğrencileri daha fazla öğrenmektedir.

5-Açık bir öğretim gerçekleştirmek: Öğretimin anlaşılır bir dille gerçekleştirilmesi anlamına gelen açıklık, başarıyla ilişkili en umut verici öğretmen davranışıdır. Dersi anlatırken açık bir dil kullanan öğretmenler tekrar ederek, tahtaya yazarak, anlattıktan sonra biraz bekleyerek ve yeniden gözden geçirerek konunun önemli noktalarını vurgularlar. Onlar çeşitli sorular sorarak ve öğrencilere bilgilerini uygulama fırsatı veren etkinlikler ve deneyimler sağlayarak öğrencinin anlama düzeyini izlerler. Öğrencilerin anlamadığı bölümleri tekrar ederler ve önemli noktalara yeniden işaret ederler. Öğrencilerin anlaması için bu davranışları sık ve ustalıkla yapan öğretmenlerin öğrencilerinin daha fazla öğrenmesi ve daha çok doyum elde etmesi şartıdır değildir.

6-Öğrenci gelişimini izlemek: Etkili öğretmenler öğrencilerin sadece davranışlarını değil anlama düzeylerini de izlerler. Öğrencilerin performansını ve gelişimini dikkatlice ve sürekli değerlendirirler ve anlayıp anlamadıklarını çeşitli yöntemlerle kontrol ederler. Eğer öğrenci yeterince anlamamışsa bazı değişiklikler yaparlar. İzleme aynı zamanda öğretmenin ilgisinin öğrencinin gelişimine yoğunlaşmasına neden olur. Eğer öğretmen öğrencilerin soru sorarak ve sorulan sorulara cevap vererek özgürce katıldıkları enteraktif bir sınıf ortamı oluşturabilirse öğrencilerin anlama seviyelerini kontrol etmek için pek çok fırsat ortaya çıkacaktır.

İzleme öğrenmenin ilk evrelerinde özellikle önemlidir. Bu dönemdeki izleme öğretmenlere öğrenciler yanlış davranışları öğrenmeden ve alışkanlık haline getirmeden önce onları düzeltme fırsatı verir.

7-Geribildirimde bulunmak ve pekiştireç vermek: Etkili öğretmenler öğrencilere akademik performansları hakkında sık sık bilgi verirler. Bunu genellikle geribildirim ve pekiştireçle yaparlar. Hem pekiştireç hem de geribildirim öğrencinin performansına karşılık verme biçimleridir. Bunlar, öğrenciler bir soruyu cevapladıklarında, bir tartışmaya katıldıklarında, ev ödevini yaptıklarında veya bir projeyi bitirdiklerinde öğretmenin kullandığı becerilerdir. (http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_I/mustafatatar.doc (08.03.2008).

Sonuç olarak yeni programda etkili öğretmen, daha çok öğrenme ortamını düzenleme ve danışmanlık rollerini üstlenir. Bu yaklaşımda asıl olan, öğrenenin öğrenme sürecinde aktif olması ve öğrendiklerini var olan bilgileri ile yapılandırıp anlamlandırmasıdır.

3.3. EĞİTİMDE VE ÖĞRETİMDE DERS KİTAPLARININ YERİ VE ÖNEMİ

Öğretimin en önemli öğelerinden biri de eğitim araçlarıdır. “Eğitim aracı, öğrenme öğretme etkinlikleri sırasında öğrencinin öğrenmesi ve öğretmenin etkin bir öğretim sağlayabilmesi için bilgilerin kavratılmasında, olayların açıklanmasında, varlıkların tanıtılmasında, üzerinde gözlem ve araştırma yapmada kullanılan her türlü öğretim ve öğrenme yardımcılara denmektedir”(Koşar,2002:59).

Geçmişten günümüze kadar olan süreçte insanlar, çeşitli şekiller ile simgeleri kullanarak bilgilerini, düşüncelerini, inançlarını ve sevgi, sevinç ve acı gibi duygularını diğer insanlara aktarma gereksinimi duymuşlardır. İnsanlar bu gereksinimini, eski çağda mağaralara çizdiği şekillerle, izleyen yıllarda da yazıyı bulup, taş, kil, bronz, tuğla ağaç kabuğu, tahta ve kâğıt üzerine yazılar yazarak dile getirmişlerdir. Ders kitapları M.Ö. 4000 yılına kadar uzanan bir geçmişi vardır. (Kaya, 2005:77).

Bugün öğretim-öğrenme sürecinde öğretmenler birçok araç-gereç kullanmaktadır. Araç-gereçler, öğretim işinin niteliğini oluşturan temel unsurlardan biridir. Kitaplar ise eğitimde kullanılan öğrencilere yardımcı en önemli araç gereçlerdendir ve Türkiye’de de ders kitapları, eğitim için temel kaynak olarak görülmektedir. Ders kitapları, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve doğru bir biçimde, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamak amacıyla hazırlanan araçlardır (Duman vd., 2001). Ders kitapları sürekliliği, doğruluğu, değişkenliği tartışabilen bir olgu olan bilginin yanı sıra görsel, algısal, ussal ve zihinsel kazanımların toplamına işaret etmektedir (Kaya, 1997). Eğitim ve öğretim etkinliklerinin planlanmasında, uygulanmasında, değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde ders kitabının önemli bir yeri bulunmaktadır. Kitap, sınıfta öğretmen ve yazı tahtasından sonra en sık başvuru alan araçtır (Coşkun, 1996:77).

Ders kitabı, gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim uygulamalarında geçmiş yıllarda her zaman önemli bir eğitim aracı olmuştur. Bazı Japonlar, ders kitaplarını bir toprak parçası kadar değerli görmüşlerdir. Bir zamanlar Japon öğretmenler, öğrenciler okuldayken deprem, yangın ve benzeri olay olduğunda, onlardan ilk olarak ders kitaplarını kurtarmalarını istemişlerdir. Günümüzde ise Japonlar, ders kitaplarını yalnızca bir öğrenme öğretim aracı olmaktan öte, öğretim için temel kaynak olarak görmektedirler. (Kaya, 2005:82).

Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan araştırmalar da ders kitaplarının yüz yüze eğitimde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları, öğrencilerin sınıftaki zamanlarının %70’i ile %95’ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcadıklarını göstermektedir. Ülkemizde ise, eğitim uygulamalarında da hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ders kitaplarını öğretim ve öğrenme amaçlı olarak yoğun bir biçimde kullandıklarını söyleyebiliriz (Kaya, 2005:82).

Eğitimde ders kitapları, neyi, kime, niçin, ne zaman ve nerede öğreteceğimiz sorularına cevap vermede yardımcı olur, öğrenilenlerin uzun zaman hatırlanmasını, öğrencilerin konuyla ilgilenmesini, çalışmaya teşvik etmesini, konuyla ilgilenmesini,

öğretimin verimli olmasını, kelimelerin doğru anlamlarıyla öğrenilmesini ve eğitim öğretimin monotonluktan kurtarmayı sağlar (Koşar, 2002:59).

İyi bir şekilde tasarlanmış ders kitapları öğretimdeki kaliteyi arttırmaktadır. Öğrenci, kitaplarla birebir iletişim kurmaktadır. Bu durum kitapla öğrenci arasında iyi bir iletişimin kurulması gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır. Kitaplar, dil ve anlatım kanalıyla öğrencilere yani alıcılara ulaşabilmektedirler. İletişimle kurulan bu etkileşim sayesinde öğrenme gerçekleşmektedir (Yıldırım, 2006:14).

Ders kitaplarının kullanılmasının birinci nedeni organizasyondur. Ders kitapları eğitim programlarına uygun olarak hazırlanmıştır. Eğitim programındaki amaçlar, içerik, etkinlikler ve değerlendirme özelliklerine uygun bilgiler sırayla yer almaktadır. İkinci neden, bir öğretim aracı olarak kitabın kullanılmasıdır. Pek çok öğretmenin bir ders kitabı seçmesinin ve kullanmasının üçüncü nedeni rahatlığıdır. Takip etmesi, ödevlendirmesi vs. kolaydır (Şahin ve Yıldırım, 1999; Halis, 2002 :50).

Diğer nedenler arasında, eğitim ortamında yaygın olarak kullanılan bu aracın özelliği ucuz olmasının yanı sıra taşıma ve koruma olanağının kolay oluşudur. Geri dönüşümlü olan bu malzeme gerek defalarca kullanımı gerekse kimyasal işlemde sonra daha yeni bilgiler ile donatılarak yeniden ortama getirilebilir (Demirel ve Altun, 2007:75).

Bu özelliklerin yanında öğretmenler, öğretim programı doğrultusunda içeriklerini belirleme, sınıfa konularla ilgili örnekler getirme gibi ihtiyaçlarında yararlanırken, öğrenciler de ders saatleri dışında eksiklerini tamamlama, ödevlerini hazırlama, öğrendiklerini pekiştirme, tekrar yapma gibi ihtiyaçlarını, istedikleri zaman,yer ve tempoda kitaplarla karşılayabilmektedirler (Koşar ve diğerleri ,2003:59).

Kitap, çocuğun gelişim ve eğitiminde önemli bir araçtır. Gelişim psikolojisi içinde belirtilen aşamalar göz önüne alındığında ilköğretim çağına gelen çocuklarda sosyal ve kültürel düzeyde algılamaların artık tam olarak oluştuğu ve bu oluşumun onların gelecekteki karakterlerini biçimlendirdiği gözlemlenmektedir. İlköğretim aşamasındaki çocuklar için ders kitabı onların genel anlamda kitabın ne olduğuna dair anlayışlarını doğrudan belirleyen etkendir. Çocuğun bu evrede kitaba karşı sempatisi ve

beğenisi oluşursa, ileriki safhalarda bu beğeni ve sempati kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı gibi tutumlara dönüşür. Aynı zamanda çocukta kitaba karşı bir istek ve merak oluşturulması açısından ders kitapları oldukça büyük önem taşımaktadır (Çırpan, 2004:10).

3.4. 2005 YILI İLKÖĞRETİM PROGRAMINDA DERS KİTAPLARI HAZIRLANIRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

2005 İlköğretim Müfredat Programında yapılan değişiklikler ders kitaplarına da yansımıştır. Ders kitaplarında işlenen konular, etkinlik kitaplarında yapılan çalışmalarla pekiştirilmektedir. Ders kitabının şekli, içeriği, etkinlik kitaplarındaki çalışmalar öğrencinin zihinsel, duygusal ve değersel gelişimini dikkate alarak tasarlanmaya çalışılmıştır (Yıldırım, 2006:14). Yapılandırmacı eğitim anlayışıyla beraber kitaplarda yer alan temel bilgi ve beceriler öğrencilerin gerçek yaşamları ile ilişkilendirilmiş, kitaplarda yer alan uygulamalar öğrencileri ezbere öğrenmekten uzaklaştırarak bilgileri kendi bilgi ve değerleri ile keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Öğrenciler kendi bilgi ve becerilerini keşfederken, kitaplarda daha çok görsellerin verilmesi de öğrencilerin bilgilerinin somutlaştırmaya ve kalıcılığı sağlamaya yardımcı olmaktadır.

Bir öğretme ve öğrenme etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme olayı da o kadar iyi ve kalıcı izli olmakta, unutmada da o kadar geç olmaktadır. Öğretimde görsel ve işitsel araçlar kullanıldığında öğrenmeler hem daha çabuk hem daha kalıcı izli olur. A.B.D. Texas Üniversitesi'nde Philips tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, zaman faktörü sabit tutulduğunda hatırlama şu yüzdelerle olmaktadır.

Okuduklarının	%10'unu
İşittiklerinin	%20'sini
Gördüklerinin	%30'unu
Görüp işittiklerinin	%50'sini
Söylediklerinin	%70'ini

Yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlar(Büyükkaragöz ve Çivi,1996:51).

Ders kitabı en temel materyallerden birisidir. Kitabın seçimi ve kullanımı oldukça önemlidir. Ders kitapları eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biridir. En yaygın olarak kullanılan hatta birçok durumda, tek öğretim materyalidir.

Tosunoğlu ve diğerleri (2001)'ne göre, okullarımızda okutulacak ders kitaplarının belli kurallara göre hazırlanması ve Milli Eğitim Bakanlığınca uygun olması şartı, eskiden beri uygulanan bir husustur. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 53. maddesi, eğitim kurumlarımızda okutulacak ders kitaplarının hazırlanması, geliştirilmesi, değiştirilmesi, kitapların oluşturulma süresi, fiyatının belirlenmesi, telif haklarının tespiti hususundaki yetkiyi eskiden olduğu gibi yine Milli Eğitim Bakanlığına vermiştir (Demirel ve Kıroğlu, 2005:39).

Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği son olarak 03.03.2007 tarih ve 26451 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile yeniden düzenlenmiş ve yönetmeliğin adı "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği" olarak değiştirmiştir. Bu yönetmeliğin ikinci bölümünde yer alan madde 5'te "Ders Kitaplarının Nitelikleri Ve İncelenmesi" ile ilgili maddeler yer almaktadır.

Bu yönetmelikle ders kitaplarının, çocuklar için albenisi olan, okumaktan zevk aldıkları, çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olması istenmiştir. Bu özellikler arasında ders kitaplarının; görünüş, renk, malzeme, fiziki özellikleri ve imal ile ilgili özellikleri bulunmaktadır.

Ders kitapları;

a) Anayasaya ve kanunlara aykırı hususları içeremez.

b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen "Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel

ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak hazırlanır.

c) Temel insan haklarına aykırılık taşıyamaz. Cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içeremez.

ç) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanır.

d) Reklâm niteliğinde öğeleri içeremez.

Ders kitapları, ilgili Yönergede belirtilen hükümlere uygun olarak hazırlanır. (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4759&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=ders> 06.05.2008)

Ders kitaplarını içsel ve biçimsel olarak iki başlıkta incelenmektedir.

Ders kitapları biçimsel bakımından; her sayfada farklı bir sayfa düzeni, yazı tipi ve yazı boyutu kullanılmamalı, sayfalarda leke, delik, kir, kırışik, yırtık, katlanma ve baskı hataları, dikiş ve ciltleme kusurları bulunmamalı ve kenar boşlukları, satır aralıkları ile başlıklar ve metin arası boşlukların kullanımında tutarlı olunmalıdır. Ders kitaplarında ciltleme ekonomik koşulların yanında zaman ve baskı sayısı düşünülerek seçilmelidir. İplik ve telle örme tekniği; tel zimba ile dikiş, tutkallama yöntemi ve plastik veya metal spirallerle ciltlemeye göre daha uzun ömürlüdür. İplik ve telle örme yönteminde sayfaların ayrılması, dağılması gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaz.

Renk bakımından, ders kitabı basımında kullanılan kağıt beyaz ya da beyaz kağıt kullanmak şartıyla çok açık şekilde renklendirilmiş olmalıdır.

Malzeme bakımından, ders kitabının yaprakları I. Hamur ya da II. Hamur, kapağı ise bristol kartondan imal edilmiş olmalıdır (Kaya,2005:85–86).

Ders kitaplarının kapak ve diğer sayfaların düzenine baktığımızda, kitabın arka ve ön kapağı renk ve biçim elemanlarıyla birlikte düşünölmeli, okutulacak olan dersin

içeriği ve öğrencinin yaş grubu düşünülerek hazırlanmalı, kitabın ön kapağında kitabın adı, okutulacak olan sınıfın numarası, yazar ve hazırlayanların isimleri, yayınevi amblemi ve logosu; arka kapağında ise ISBN numarası, basımevi ve dağıtım adresleri bulunmalıdır (Demirel ve Kıroğlu, 2005:180).

İç kapakta, öğrencinin yaş grubuna uygun seçimler yapılmalı, dış kapaktaki bilgiler içeride de tekrar edilmelidir. İç kapakta; kitabın adı, yazar isimleri, yayınevi, yılı, MEB Talim Terbiye Kurulu kararı yer almalıdır (Demirel ve Kıroğlu, 2005:180).

Boyutlar kapsamında ders kitaplarının ISO 2180'deki A serisinin, büyük boy için A4, normal boyutlar için A, küçük boy için B boyutuna uygun olmalıdır. Yazı büyüklüğü olarak 6-7 yaş için 24 punto, 7-8 yaş için 18 punto, 8-9 yaş için 12 punto, 9-12 yaş için 11 punto, 12'den yukarı olanlar için 10 punto büyüklüğünde harf kullanılmalıdır (Kaya, 2005: 89).

Ders kitaplarının içsel özelliklerine baktığımızda; bir ders kitabı seçiminde ilk özellik içeriktir. Ders kitaplarında içerik bakımından; bilimsel hata bulunmamalıdır, siyasi propaganda amacı taşımamalıdır. Eğiticilik ve öğreticilik nitelikleri bakımından, hitap ettiği eğitim kurumlarının özel amaçları ile ders programlarını desteklemeli ve istenen düzeye uygun olmalıdır. Öğrencilerin eğitim düzeyleri yanında yaş ve bilgi düzeylerine de uygun olmalıdır. İmla, noktalama ve diğer dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Türkçe özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan doğru kullanılmalıdır (Kaya, 2005:91).

İçerikte;

- “Günce bilgiler yer almalı ve bilgilerin günlük hayatla bağlantılı olarak bilimsel, doğal, sosyal, estetik, ekonomik ve kültürel boyutları içinde ele alınmalıdır.
- Yeni bilgiler olmalıdır.
- Grafikler, tablolar, fotoğraflar vs. olmalıdır.
- Kitaptaki içerik öğrenme ilkeleriyle tutarlı olmalıdır. İçerik, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora doğru olmalıdır.
- Ders kitabı eğitim programı ile tutarlı olmalıdır.

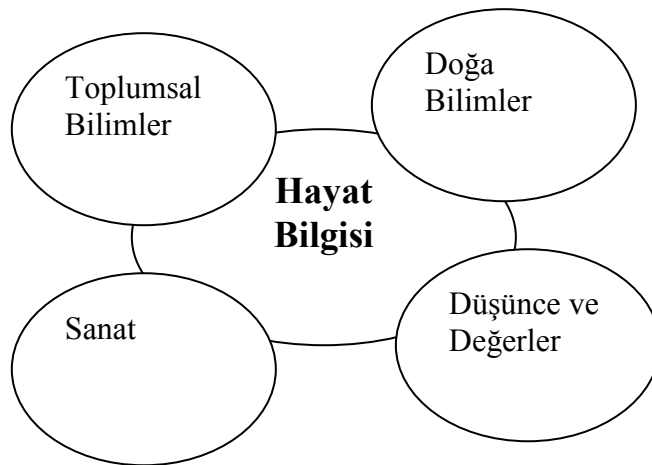
- Ders kitabı okunabilir olmalıdır. Bu noktada yazı karakteri, harf büyüklüğü, dil, cümlelerin kuruluşu vb. ön plana çıkmaktadır.
- Ders kitapları belli bir özel konu alanı ile ilgili hedef davranışları kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu sebeple hedefe uygun olarak düzenlenmiş olması gerekir.
- Çocuğun düşünme ve sosyal becerilerini geliştirmelidir. Çocuğun ilgisini çekip, derse karşı ilgi uyandırmalıdır. Çocuğun, kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar sunabilmelidir.
- Ders kitaplarında metin yapısı, kronolojik sıraya göre olayların düzenlenmesi, neden-sonuç ilişkisi ifade eden ilkeler, özelliklerin karşılaştırılması ve kavramların açıklaması bulunmalıdır”(Halis, 2002:50-51).
- Konuların hazırlanması ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, öğrencileri için anlamlı olmalı, mantıksal olarak iyi organize edilmeli, zihinsel imajlar oluşturması için somutlaştırılmalı, benzer içeriklerle ilişkilendirilmeli ve bireysel öğrenmeye olanak sağlamalıdır.
- “Konuların işlenmesinde, aynı sınıf ya da dönemde okutulan diğer derslerle olan ilişkisi göz önünde bulundurulur.
- Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır. Yabancı kelimelerin yanlarında parantez içinde Türkçe okunuşları da gösterilir”
- Öğrenme öğretme sürecinde, öğrencilere, yeni öğrenme yaşantılarına geçmek için ilgili önkoşul davranışları kazandırmalı, öğrenmeye istekli hale getirilmeli, öğrenme sürecindeki durumu ile ilgili sık sık bilgi vermelidir.
- Önemli fikirler vurgulanmalı, vurgulanan yerlerde tamamen büyük harflerle yazılmış cümleler kullanmaktan kaçınılmalıdır. Başlıklar için farklı yazı tipi kullanılmalı, vurgulama araçlarının kullanımında aşırıya kaçılmamalıdır.
- Görseller basit tutulmalı, fazla ayrıntı görselin anlaşılmasını güçleştirecektir. Soru türü etkinliklerle dikkatler görsellere çekilmelidir. Görseller mümkün olduğunca ilgili metne yakın yerleştirilmelidir. Fazla detay gerektiğinde büyütülmüş görseller kullanılmalıdır(Kaya, 2005: 93-94).

3.5. İLKÖĞRETİM 1.,2. VE 3. SINIFLARDA HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN ÖNEMİ VE GEREKLİLİĞİ

Bebeklikten çocukluğa terfi ederek okulun kapısından içeri giren çocuk, yeni bir toplum, yeni otoriteler, yeni kurallar, yeni rollerle karşılaşır. Ailesinin yanında öğrenmeye başladığı hayatı öğretmenlerle paylaşmaya başlar. Plansız, programsız aile eğitiminin yerini planlı, programlı ve örgütlü bir eğitim alır.(Özdemir,1998:1)

İlköğretime yeni başlayan çocuk somut düşündüğü için, çocuğa bilgiden çok beceri, düşüncelerini ifade edebilmeli, deney, inceleme vb. yöntemlerle hayal dünyasından gerçekler dünyasına çekilmeye çalışılmalıdır.

İlköğretimin 1,2. ve 3. sınıflarında okutulmakta olan hayat bilgisi dersi, doğal ve toplumsal gerçekler kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanmaktadır. İlköğretimin bu döneminde çocuklar yaşamı bir bütün olarak algırlar. Onlar için tek tek olgu veya olaylar yoktur. İçinde yaşadıkları ortamdaki olgu ve olayları bir bütün içinde görürler. Bu nedenden dolayı, bu dönemde çocuklar kendilerine öğretilmek istenen bilgileri, örneğin: Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Coğrafya, Yurttaşlık bilgisi gibi bilim alanlarında ayrı ayrı gördüklerinde, ilişkileri algılayıp kavrayamamaktadırlar. Bu noktadan hareketle hem bu derslerin, hem de sanat, çağdaş düşünce ve değerlerin bir bileşkesi olan hayat bilgisi dersi düzenlenip işe koşulmuştur (Sönmez,1999:12)

Şekil 1: Hayat Bilgisinin Kapsamı (Sönmez, 1999:10)

İlköğretimin amacı, çocukları hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmada “Hayat Bilgisi” dersinin önemi büyüktür. Eğitim en önemli ereği; çocuğun yaşadığı doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlamaktır (Özdemir, 1998:1). Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana, Hayat Bilgisi Dersleriyle öğrencilerin yaşadıkları doğayı tanıması ve toplumla bütünleşmesi, yaşadığı çevreye etkin uyumu, fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı, zihinsel açıdan güçlü olmalarının sağlanması amaçlanmış, ulusuna bağlı ancak insani evrensel değerlerle bütünleşmiş, ulusal ve evrensel değerlerle donanmış olarak yetiştirilmeleri planlanmış (Şahin ve Sabancı, 2005:383), kendini tanıma, çevreyi ve çevrede meydana gelen olayları anlama, daha iyi yaşama yollarını bulma, çevredeki eşyaların yerlerini ve bunların nasıl kullanılacağını bilme, Atatürk’ü tanıma, bireyin yakın çevresi ile ilgili günlük olaylara ilgi duyma, toplu yaşamın önemini kavrama, toplumun istediği davranışları gösterme, sağlıklı ve düzenli yaşama alışkanlıklarını kazanma gibi bireyin yaşadığı çevreyi daha iyi tanıması ve bu çevre ile uyumlu biçimde yaşayabilmesi için gerekli bilgi ve alışkanlıkların kazandırılmasına çalışılır (<http://orgm.meb.gov.tr/OzelEgitimProgramlar/EgitimUygulamaOkuluEgitimPrg/HayatBilgisiDersi.htm>, 18.12.2007).

Chapin ve Messick (1992); Baysal (1995)’ e göre, hayat bilgisinde öğrendikleriyle çocuk, sosyal, kültürel ve kişisel yönlerden gelişir. Hayat Bilgisi dersi hayatın konularını, yaşanan özelliklere uygun olarak gözlemler yoluyla, tartışarak, konularla bağlantılar kurarak sınıfa getirir. Çocukların kendi yaşadıklarını anlatma isteğinden de yararlanılarak gerçek hayatla bağlantı sağlanabilir. Çocuk çevresinde olup bitenlere karşı duyarlı olduğu için okulda bu ilgileri canlı tutulmalıdır. Bunu sağlayacak etkili ders Hayat Bilgisi’dir (Edi. Öztürk ve Dilek, 2002:2-4).

Hayat Bilgisinin konuları arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Çünkü temele alınan insan, doğa ve toplumdur. Hayat Bilgisindeki çalışmalar ve ele alınan konular, çocukların bilmediği ya da yanlış bildiği şeyleri gerçek yönleriyle tanıyarak ve bunların arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde kavrayacaktır. Bu yüzden bazı sorular sorarak, tartışarak gözlem ve deneyler yaparak zihin kabiliyetlerini geliştirecektir. Yine ele alınan konular, çocuklara yurttaşlık ve sosyal gelişimi için eğitimde elverişli ortam hazırlar ve konuların işlenmesi esnasında birçok şeyleri iyi bir şekilde görmekte,

duymakta ve anlamaktadırlar. Bu nedenle çocuğun duygusu ve irade eğitimi de kuvvetlendirilmiş olur (Güngördü, 2001:1-2) .

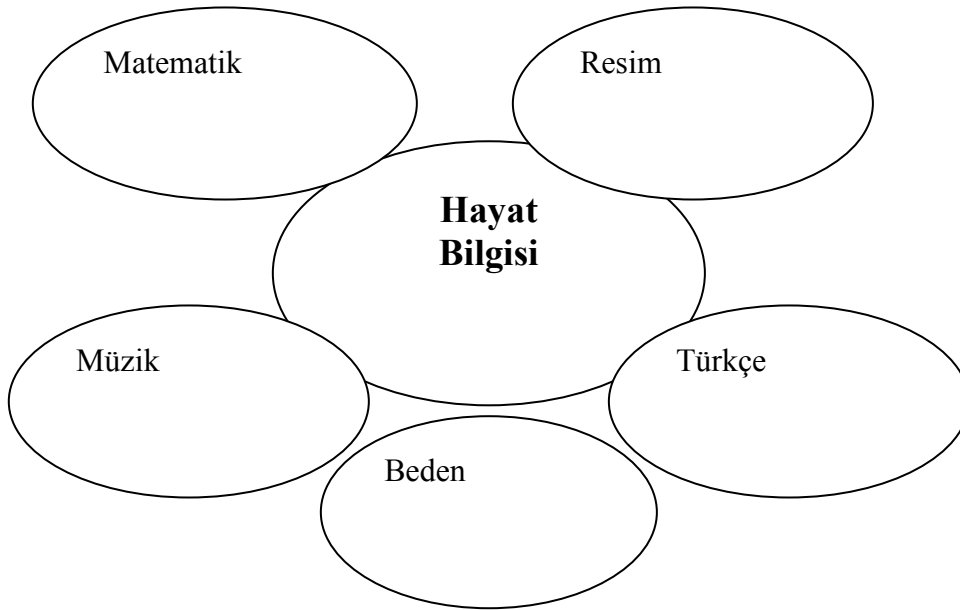
Hayat bilgisi dersi çeşitli nedenlerle çocuğun gelişmesine, mevcut bilgilerini tamamlamaya, sistemleştirmeye ve yeni bilgi ve beceriler kazandırmaya geniş imkan ve fırsatlar hazırlar. Onun içindir ki bu dersin ilköğretimin birinci kademesinde önemli bir yeri vardır.

Hayat bilgisi dersinin gerekliliğini açıklamak gerekirse;öncelikle toplu öğretim sistemini açıklamak gerekir. Toplu öğretimin bir sistem olarak oluşturucusu, Herbart'tır. Öte yandan bu modeli bir metot gibi geliştiren ve adını veren de Berthold Otto'dur. Öğretim sistemleri içinde yer alan proje metodu, Decroly sistemi, Platon sistemi v.s. toplu öğretim sisteminin değişik uygulamaları gibi de görülmektedir. Toplu öğretim bir yandan da, Almanya'da gelişen Geştalt Psikolojisinin görüşlerinden etkilenmiştir. Buna göre, çocuk konuları parçalayarak, onları tek tek analiz ederek inceleyip anlayamaz. Hayata ve konulara bir "bütün" olarak bakar. Dış dünyadaki şeyler bir bütün olarak algılanır. Aslında ayrı ayrı gibi görünen olaylar ve nesnelere de bir bütündür. Mevsimlerin değişmesi, bir ülkede rejimin değişmesi, bir insanda meydana gelen önemli bir değişim, dalga dalga hayatı bir bütün olarak etkiler. Parçalanmış bilgi, tek yanlı, eksik bilgi insanı doyurmaz. Aslında yetişkin insanların da yüzyıllar boyunca hayata ve bilime toplu bakış sağlamaya çalışan felsefeye ilgi göstermeleri, bu sistemin bütün hayat boyunca göz önüne alınması gerektiğini gösteriyor. Toplu öğretim sisteminin temeli, derslerin belli "ünite"ler içinde birleştirilerek yapılmasıdır. Herhangi bir olay veya dönem ve nesne hakkında ayrı ayrı dersler tarafından öğrencilere verilecek bilgi ve beceriler, tek bir ünite içinde birleştirilir. Meselâ trafik haftasında bütün derslerde bu konu işlenir; Cumhuriyet Bayramında resim, müzik gibi dersler bile bu konunun daha iyi anlaşılmasına hizmet etmek için bir araya getirilir (Ergün ve Özdaş,1997).İlköğretimde dersler bütünleşme esasına göre I.devrede Yurttaşlık Bilgisi, Tabiat Bilgisi ve Aile dersleri Hayat Bilgisi etrafında II. Devrede ise aynı dersler Sosyal Bilgiler ve Fen bilgisi dersleri etrafında toplulaştırılmıştır. Çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip olan Hayat Bilgisi dersi Gestalt psikolojisine göre merkezi bir ders olarak ele alınır ve öğrencilerin

sosyal,kişisel ve kültürel yönden geliştirerek öğrencilerin yakın çevrelerini iyi tanımalarına, çevrelerine uyum sağlamalarının temelleri atılır.

Türkiye'de 1926 tarihli İlkokul Programıyla toplu öğretime geçilmiştir. Erkan (1996:19)'a göre, bu sisteme göre ilköğretimin ilk üç sınıfında dersler Hayat Bilgisi dersindeki üniteler etrafında toplanmış ve her dersin programı Hayat Bilgisi dersi etrafında şekillendirilmiştir. Hayat Bilgisi dersi çocuğun niçini ve nasılı araştırdığı, karşılaştırma yaptığı, hükümler verdiği ve bir gözlem ve araştırma dersi olduğu gibi aynı zamanda çocuğun günlük hayatta kullanacağı pratik bilgileri de kazandığı bir derstir. Bu nedenle ders ilköğretimin 1., 2. ve 3. sınıflarında mihver yani merkez derstir ve bu sınıflarda diğer dersler Hayat Bilgisi ile ilişkilendirilerek işlenir. Ayrıca bu dersin kapsamına belirtilen sınıflardaki diğer ders ve programlar da belli ölçüde girer. Bu bakımdan Hayat Bilgisi dersi diğer ders ve programlarla bir bütünlük içinde ele alınan ders karakteri de kazanmaktadır (Ocak ve Beydoğan, 2003:8).

Erden ve Diğerleri (1993:6)'ne göre,

Şekil 2: Hayat Bilgisi Dersinin Diğer Derslerle İlişkisi (Ocak ve Beydoğan, 2003:10)

3.6. İLKÖĞRETİM 1., 2. VE 3. SINIFLARDA HAYAT BİLGİSİ DERSİ PROGRAM GELİŞTİRME SÜRECİ

Ülkemizde 1869 yılından bu yana hayat bilgisi dersinin var olduğunu ve Cumhuriyet Döneminden bu yana da hayat bilgisi dersinin programda yer aldığını söyleyebiliriz. Küçüktepe'ye göre, Saffet Paşa'nın 1869 tarihli "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi"ne kadar, ne Sübyan Mekteplerinde, ne de Rüştîyelerde okutulan dersler içinde Hayat Bilgisine veya karşılığı olabilecek derse rastlanmamıştır. Bu nizamname ile okullara "Malumatı Nafia" adında bir ders konmuştur ki, bu ders bugünkü anlamda Hayat Bilgisi Dersidir. Daha sonra 1909'da Kız Rüştîyesinde bitki ve hayvanların, insan vücudunun, eşya adlarının, mevsim, gün, saat gibi bir takım bilgilerin verildiği "Şifai Malumat" ile "Durusü Eşya ve Malumatınafia" adındaki dersler de Hayat Bilgisi Dersine çok yakındır. 1913'te yayınlanan "Mekatib-i İptidaiye" Dersi Müfredatında Hayat Bilgisinin dağınık bir biçimde yer aldığı görülmüştür. İlk üç sınıfta "Müşahabatı Ahlakiye", dördüncü sınıftan itibaren de "Malumatı Medeniye ve Vataniye" adındaki dersler konuları bakımından Hayat Bilgisi ile benzerlik gösterir. Cumhuriyet döneminde ilk müfredat programı 1924 yılında hazırlanmıştır. Bu programdaki "Musahabat", "Tabiat Tetkiki", "Tarih", "Coğrafya" gibi dersler de Hayat Bilgisinin konuları işlenmiştir (Küçüktepe,1998:37)

1926,1936,1948,1968,1998 ve 2004 yıllarında Hayat Bilgisi dersi programını düzenlemeye gidilmiştir.

1926 yılına kadar Tabiat Tetkiki, Coğrafya ve Tarih Mebadisi, Zıraat ve Hıfzıssıhha, Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersleri yer almış ve bu dersler 1926 yılından itibaren Hayat Bilgi dersi adı altında toplanarak ilkokulun 1., 2. ve 3. sınıflarında okutulmaya başlanmıştır. 1926 programında "ilk Mektebin başlıca amacı genç nesli çevresine aktif bir halde uyum ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmektir" ilkesi temel alınmış, ve Hayat Bilgisi dersine haftada 4 saat yer verilmiştir.

Sönmez (1996:8)'e göre 1930, 1932 ve 1936 programlarında, 1926 programındaki amaca ilave olarak "bedence ve ruhça en iyi alışkanlıklara sahip olmak, Türk toplumuna ve Cumhuriyet idaresine intibak etmek, faydalı olmak, milli,

medeni ve insani fikir ve hislere sahip bir hale getirmek" eklenmiştir. Bu amaçlar 1948 ve 1961 programlarında tabiat ve toplumsal yasayışla ilgili iki başlık altında toplanmış, ders birinci sınıfta 5, ikinci sınıfta 6, üçüncü sınıfta 7 saat olarak yer almıştır (Tuncer, 1998:15).

1962 programına baktığımızda, Hayat Bilgisi dersinin amaçları toplum ve ülke incelemeleri dersinin amaçları ile birleştirilmiştir. Bu amaçların içeriğinde, vatandaşlık görev ve sorumluluklar yönünden, toplum içerisinde olan insan ilişkilerini kavrama yönünden, ekonomik fikrini geliştirme, yakın çevreyi tanıma ve geçmiş tarihi öğrenme gibi konular hakimdir.

1968 ve 1995 programlarında ise, Hayat Bilgisi dersi amaçlar, yakın çevreyi tanıma ile ilgili becerilerin gelişmesi yönünden, yurttaşlık görevleri ve sorumluluklar yönünden, toplumda insanların birbiri ile plan ilişkileri yönünden, ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden ve daha iyi yaşama yeteneklerini geliştirme bakımından düzenlenmiştir.

1997–1998 eğitim-öğretim yılında ilköğretim okullarında Hayat Bilgisi 5 saat olarak düzenlenmiş, ancak daha sonra 4 saate indirilmiştir.

Günümüzde bilginin pasif alıcısı olarak yetişen insanın doğru kararlar verebilmesi, girişimci olması, eleştirel düşünmesi, problemlere çözümler üretebilmesi çok zordur. Bu nedenle 2005 programı ile yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir. 2005 Hayat Bilgisi Öğretimi Programı önceki programlara bazı açılardan benzemekle birlikte önemli değişiklikleri de beraberinde getirmiştir (Öztürk,2006:13). Üç tema içerikteki farklılıklarla üç yıl tekrarlanmış, öğrenme- öğretme etkinlikleri süreci vurgulanmıştır. Programımızda yeni kavramlar yer almıştır (beceriler, kişisel nitelikler,ara disiplinler). Hayat Bilgisi dersi programına göre, çocuğu merkeze alan, öğrenme öğretme sürecine etkin olarak katılımını sağlayan, gerçek yaşamda çocuğun gereksinimlerini dikkate alan, eğlenerek öğrenmeye olanak tanıyan, bütüncül ve tematik bir yapıyı oluşturacak biçimde geliştirildiği vurgulanan Hayat Bilgisi dersi programı 2004 yılında taslak olarak uygulamaya konmuştur. 2005 – 2006 eğitim – öğretim yılında Türkiye’de tüm ilköğretim kurumlarında uygulamaya konulan Hayat Bilgisi dersi programında daha önceki programlardan farklı olarak amaç ifadelerine yer verilmemiş bunun yerine

“çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra bilgi, beceri, tutum ve değerlerini de içeren ifadeler” olarak tanımlanan kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımların öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla elde edilmesi söz konusu olduğundan öğrenme – öğretme etkinlikleri bu programda en kritik öge olarak görülmektedir (Güven ve Diğerleri, 2004:1-13). İlköğretim programının; hızla değişen dünya düzenine uyumlu hale gelmesi, bilim ve teknolojiye gelişmelere paralellik gösterebilmesi, ekonomiye ve demokrasiye duyarlılığın sağlanması, ulusal ve evrensel değerlerin bir bütünlük kazanması, sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün oluşturulması, Avrupa Birliği eğitim göstergeleri ile uyumlu hale getirilmesi, eğitimde niteliğin artırılması, herkese eğitim hakkının yaygınlaştırılması biçimindeki gerekçelerle ezberci anlayışa son vereceği belirtilerek tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin varolan deneyimlerini dikkate alarak, bireyin yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda hazırlandığı vurgulanmaktadır (Acat ve diğerleri, 2005: 395).

Saban (2000)’a göre, yapılandırmacı yaklaşım öğrencilerin öğrenmelerinden sorumlu olmayı ve kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenmeleri gerektiğini vurgular. Bu durumda bireylere başkalarının bilgilerini aktarmayı değil, insanların kendi bilgilerini yine kendilerinin yapılandırması gerektiği görüşü söz konusudur. Uzun yıllar programlarda davranışçılık akımının etkisi varken bu değişimle birlikte öğretmen merkezli öğrenme uygulamaları büyük bir ağırlıkla yerini öğrenci merkezli öğrenme uygulamalarına bırakmaktadır. Hayat bilgisini temelinden etkileyen bu oluşum hızla değişen dünya koşullarına yeterli ve mutlu bireyler yetişmesi açısından olumlu ve önemli değişimdir (MEB, 2004: 469).

MEB (2004:9)’a göre hazırlanan 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın amacı, bu derse ayrılan zamanın büyük bir bölümünde öğrencilerin kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri ve öğretmenlerin öğrencilere dorudan bilgi aktarmak yerine sadece yol göstereceği etkinlikler aracılığıyla,

- Öğrenmekten keyif alan,
- Kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık,

- Kendini, toplumu ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,
- Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere ve yaşam becerilerine sahip,
- Çağın gerektirdiği donanıma sahip,
- Değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek,
- Mutlu bireyler yetiştirmektir.

Programda insan; biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ve değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle “birey” “toplum” ve “doğa” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiş, değişim de bütün bu öğrenme alanlarını kuşatan daha genel bir boyut olarak düşünülmüştür. Hayat Bilgisi dersi için özellikle benimsenen toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, bu öğrenme alanlarını aynı anda kuşatabilen üç tema belirlenmiştir. bu temalar; “Benim Eşsiz Yuvam”, “Okul Heyecanım” ve “Dün,Bugün,Yarın”dır (Acat ve diğerleri, 2005:395).

Programın öncelikli amacı, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarına ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Öğrenciler, becerileri ve becerilerle ilgili kazanımları, karşılaştıkları nesnelere, olaylar ve materyaller hakkındaki bilgileri işlemekte kullanırlar. Bu beceriler geliştirilmedikçe çocukların anlayarak temalarla ilgili sonuçlara ulaşmaları söz konusu olmamaktadır. Bu nedenle ilköğretimde Hayat Bilgisi eğitiminin temel görevlerinden birisi öğrencilerin bu becerileri kazanmalarına yardımcı olmaktır (Acat ve diğerleri, 2005:395).

Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere kazandırılması gereken özel beceriler ve diğer derslerle birlikte öğrencilere kazandırılması gereken ortak beceriler ile öğrencilerin anlayarak temalarla ilgili sonuçlara ulaşmalarını sağlayacaktır. Beceri kazanma bazen kendiliğinden bazen de etkinlikler aracılığıyla aktif bir süreç sonucu gelişmektedir. Programda yer alan ortak beceriler aşağıda sıralanmıştır.

1- Eleştirel Düşünme; özel bir düşünce alanına ya da biçimine ilişkin kusursuz düşünceyi ortaya çıkaran disiplinli ve öz denetimli düşünme biçimidir (Demirel, 2005:123). Eleştirel düşünme ile;

Bildiklerini ve bilmediklerini ayırt etme, bildiklerinin doğruluğunu belirleme, nedenlerini bulma, olaylar e olgular arasında ilişki kurma, sunulan bilginin doğruluğunu ve bütünlüğünü belirleme, sunulan bilgideki mantıksızlıkları ve yanlış akıl yürütmeleri tanımlama, gerçekler ve kanaatler (olgular ve fikirler) arasındaki farkı fark etme, bir eylemin veya davranışın değerini ya da uygunluğunu değerlendirmek için mantıklı ölçütleri teşhis etme, fikirler ve görüşlerin arasındaki mantığı ifade etme, yargıya varma ve mantıklı sonuçlara ulaşma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004:370).

2- Yaratıcı düşünme; yeni, özgün ürünler ortaya koyma, yeni çözüm yolları bulma ve bir senteze ulaşma olarak tanımlanabilir (Demirel, 2005:226).

Yaratıcı düşünme ile ;

Özgünlük ve yeni fikirler oluşturma, imgeleme, sıra dışı bağlantılar kurma, sezgi, duygu ve tutkulara açık olma, risk alma, cesaret gösterme ve medya okuma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004: 370).

3- Araştırma ile;

Soru sorma, gözlem yapma, tahmin etme, veri toplama, verileri kaydetme, verileri düzenleme, verileri açıklama, araştırma sonuçlarını sunma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB,2004:370).

4- İletişim ile;

Dinleme, duygularını ve düşüncelerini yazılı, sözlü veya beden diliyle ifade etme, geri bildirim alma- verme, iletişim araçlarını kullanma, davranışsal incelikler sergileme, tartışma, bağlantı kurma, açık fikirli olma, ikna etme, ortak bir amaç çevresinde toplanma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004:371).

5- Problem çözüme ile;

Problemi fark etme, problemin kime ait olduğunu belirleme, problemi tanımlama ve açıklama, probleme özgü bilgi kaynakları tanıma, probleme yönelik çözüm yolları düşünme ve uygulama becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir. (MEB,2004:371).

6- Bilgi teknolojileri kullanma ile;

Yönergeyi kullanarak bilgisayarı işletme, bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma, biçimlendirdiği bilgiyi sunma, metin, grafik,renk,ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama, günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma,toplumdaki bilgi kaynaklarını kullanma, bilgiye ulaşabilmek için gerekli her türlü kaynağı, araç ve gereci kullanma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004: 371).

7- Girişimcilik ile;

Risk alma, grubun henüz fark edilmeyen ortak ihtiyaçlarına karşı duyarlı olma, yeni fikirler, bilgi ve becerilere açık olma, kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık tutma, kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme ve bundan zevk alma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004:371).

8- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma ile;

Türkçeyi doğru kullanma, anlaşılabilir bir biçimde konuşma ve yazma, doğru anlayıp anlamadığını kontrol etme, etkili bir şekilde dinleme becerisi gösterme, Türkçeyi duruma uygun olarak kullanma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004: 371).

9- Karar verme ile;

Hangi konuda karar vereceğini belirleme, karar alternatifleri üretme, verebilecek kararların sonuçlarını düşünme, uygun karar verme ve uygulama, verdiği kararın ve

sonuçlarının sorumluluğunu üstlenme becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB,2004:371).

Hayat Bilgisi Dersi programında yer alan özel beceriler aşağıda sıralanmıştır.

1- Kaynakları Etkili Kullanma ile;

Zaman, para ve materyal kullanma, bilinçli tüketici olma, çevre bilinci geliştirme ve çevredeki kaynakları etkili kullanma, planlama ve üretim becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir .

2- Güvenlik ve korunmayı sağlama ile;

Sağlık ve güvenlik kurallarına/prosedürlerine uyma, doğal afetlerden korunma, trafikte güvenliğini sağlama, hayır diyebilme, sağlığını koruma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir.

3- Öz yönetim ile;

Etik davranma, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, kariyer planlama, sorumluluk, zamanı ve mekanı doğru algılama, katılım, paylaşım, işbirliği ve takım çalışması yapma, liderlik, farklılıklara saygı duyma becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir.

4- Bilimin temel kavramlarını tanıma ile;

Değişim, etkileşim, neden sonuç ilişkisi, değişkenlik/benzerlik, karşılıklı bağımlılık, süreklilik, korunum becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir.

5-Temalarla ilgili temel kavramları tanıma ile;

Okul Heyecanım temasında yer alan kavramları doğru ve yerinde kullanma,

Benim Eşsiz Yuvam temasında yer alan kavramları doğru ve yerinde kullanma, Dün, Bugün, Yarın temasında yer alan kavramları doğru ve yerinde kullanma,

Kavramlarla ilgili hikaye yazma, kavram haritası oluşturma, resim ve canlandırmalar yapma, Kavramlarla ilgili sunulan bilgiyi yorumlama becerileri öğrencilere kazandırılması beklenen becerilerdir (MEB, 2004:372).

Bu becerilerin nasıl bir gidiş izleyeceği önceden bilinirse, öğrencilerin bu becerileri kazanmalarına yardımcı olunabilir. Becerilerin kazanılma sırasında öğrencilerde görölen değişikliklerin nasıl gerçekteştiği kesin değildir. Ancak eğitimde çocuğa uygun yaşantı ortamları sağlanırsa becerilerin daha çabuk gelişeceği yönünde kanıtlar vardır.(MEB, 2004:370).

Türkiye’de 1924 programından başlanarak 1998 programına kadar yaparak yaşayarak öğrenilmesi gerektiği vurgulanan hayat bilgisi öğretiminin uygulamada gerçekteştiğini söylemek oldukça güçtür. 2005 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nın en önemli vurgusu da öğrencinin aktif olmasına, etkinlikler içinde yaparak yaşayarak öğrenmesine yöneliktir. Bunun gerçekteşmesi ise kuşkusuz pek çok etkene bağlı olmakla birlikte, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmeleriyle mümkündür (Öztürk,2006: 13)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

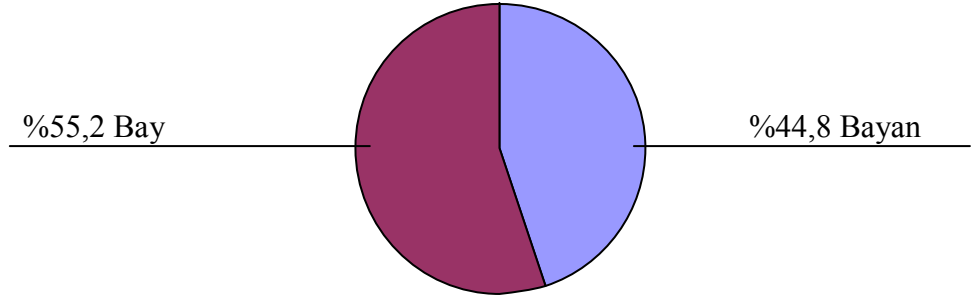
BULGULAR

Araştırmacılara uygulanan anketin ilk bölümünden elde edilen bulgular ve yorumları bu bölümde incelenmektedir.

4.1-ÖRNEKLEMİN ÖZELLİKLERİ

4.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Öğretmenlerin cinsiyet dağılımı şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Şekil 3’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin % 55,2’si bay, %44,8’i bayandır.

Öğretmenlerin cinsiyet dağılımı tablo 2’ de sunulmuştur.

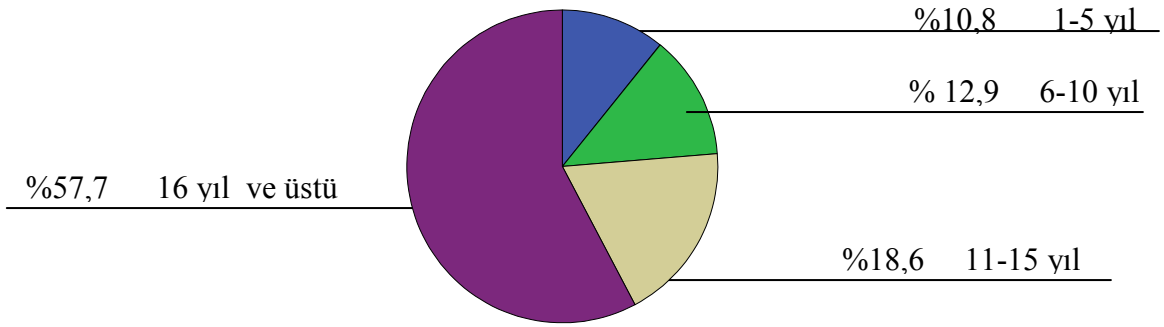
Tablo 2 . Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Bay	107	55,2
Bayan	87	44,8
Toplam	194	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında %55,2 ile en fazla bay öğretmenlerden oluştuğu görülmüştür.

4.1.2. Öğretmenlerin Meslek Yıllarının Dağılımı

Öğretmenlerin meslek yıllarının dağılımı şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Öğretmenlerin Meslek Yıllarının Dağılımı

Öğretmenlerin cinsiyet dağılımı tablo 3’te sunulmuştur.

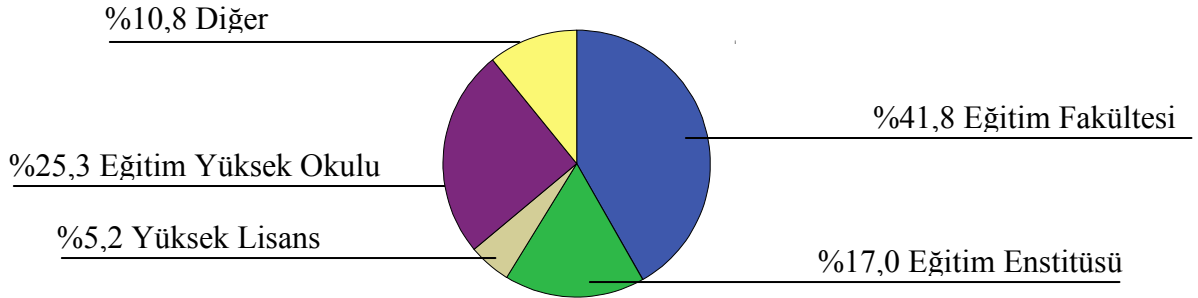
Tablo 3. Öğretmenlerin Meslek Yıllarının Dağılımı

Meslek Yılları	f	%
1-5	21	10,8
6-10	25	12,9
11-15	36	18,6
16 ve üstü	112	57,7
Toplam	194	100

Tablo 3’e göre, öğretmenlerin %10,8’i 1-5 yıl, %12,9’u 6-10 yıl, %18,6’sı 11-15 , % 57,7 16 yıl ve üstü olarak belirtmiştir. Buna göre meslek yıllarının ağırlıklarının dağılımına bakıldığında, %57,7 ile öğretmenlerin en fazla 16 yıl ve üstünde olduğu görülmüştür.

4.1.3. Öğretmenlerin En Son Mezun Olduğu Okulların Dağılımı

Öğretmenlerin en son mezun oldukları okulların dağılımı şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okulların Dağılımı

Şekil 5'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim fakültesinden mezun olmuştur. Öğretmenlerin en son mezun oldukları okulların dağılımı tablo 4'te sunulmuştur.

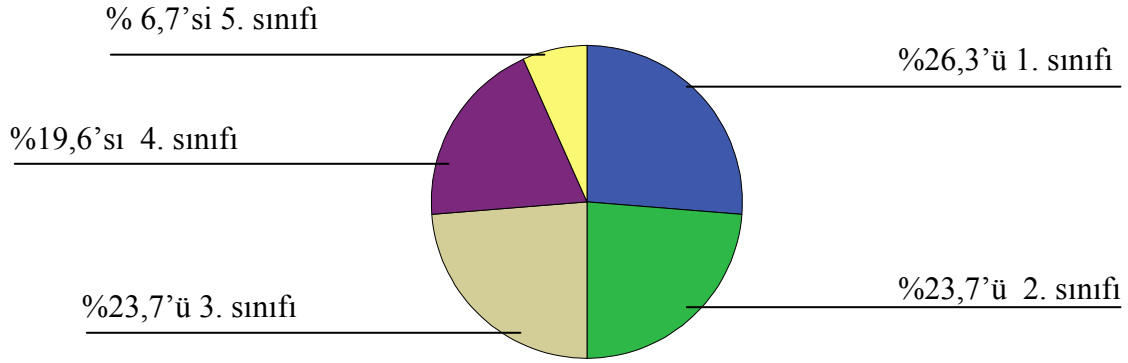
Tablo 4. Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okulların Dağılımı

En son mezun oldukları okul	f	%
Eğitim Fakültesi	81	41,8
Eğitim Enstitüsü	33	17,0
Yüksek Lisans	10	5,2
Doktora	0	0
Eğitim Yüksek Okulu	49	25,3
Diğer	21	10,8
Toplam	194	100

Tablo 4'e göre, öğretmenlerin %41,8'i Eğitim Fakültesi,%17'si Eğitim Enstitüsü, %5,2'si Yüksek Lisans, %25,3'ü Eğitim Yüksek Okulu, %10,8' diğerlerinden (Veteriner Fak.,İktisat Fak....gibi) mezun olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin en son mezun oldukları okullara bakıldığında, %41,8 ile en fazla Eğitim Fakültesinden mezun oldukları görülmüştür.

4.1.4. Öğretmenlerin 2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılı İçinde Okuttukları Sınıf Dağılımı

Öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf dağılımı şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. Öğretmenlerin 2006-2007 Eğitim- Öğretim Yılı İçinde Okuttukları Sınıf Dağılımı

Öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıfı dağılımı tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf dağılımı

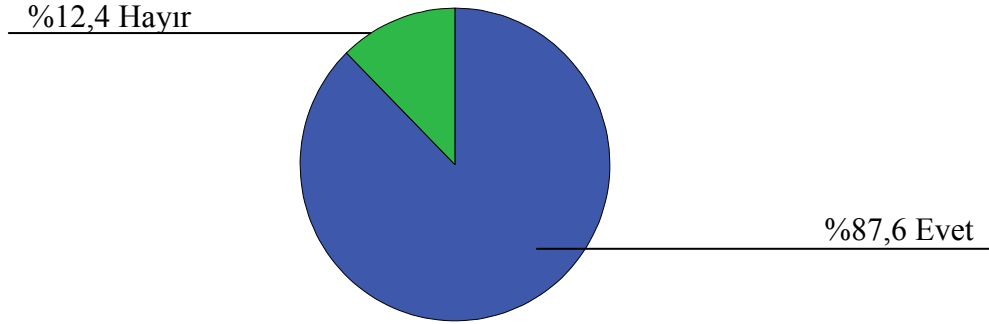
Kaçıncı Sınıf okuttukları	f	%
1	51	26,3
2	46	23,7
3	46	23,7
4	38	19,6
5	13	6,7
Toplam	194	100

Tablo 5’e göre, öğretmenlerin %26,3’ü 1. sınıfı, %23,7 ile 2 ve 3. sınıfı, %19,6’sı 4. sınıfı, % 6,7’si 5. sınıfı okuttuklarını belirtmişlerdir. Tablo ‘de öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttuklarının kaçınıcı sınıfı okuttuklarına

bakıldığında, öğretmenlerin %26,3'ü ile en fazla 1. sınıfı okuttukları görülmüştür. Bu anketi sadece ilköğretim 1,2 ve 3. sınıf öğretmenlerine değil de 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine uygulamamızın nedeni 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttuklarının 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin 2005-2006 yılında 3.,2. veya 1. sınıfı okutmuş olmalarıdır.

4.1.5. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İnceleme Düzeyleri Dağılımı

Öğretmenlerin hayat bilgisi ders kitaplarını yeterince inceleme düzeyleri dağılımı şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İnceleme Düzeyleri Dağılımı

Şekil 7'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %87,6 sı hayat bilgisi ders kitaplarını yeterince incelediklerini düşünüyor ve bu sonuç araştırmaya büyük oranda katkı sağlamaktadır. Öğretmenlerin hayat bilgisi ders kitaplarını yeterince incelediklerinin dağılımı tablo 6'da sunulmuştur.

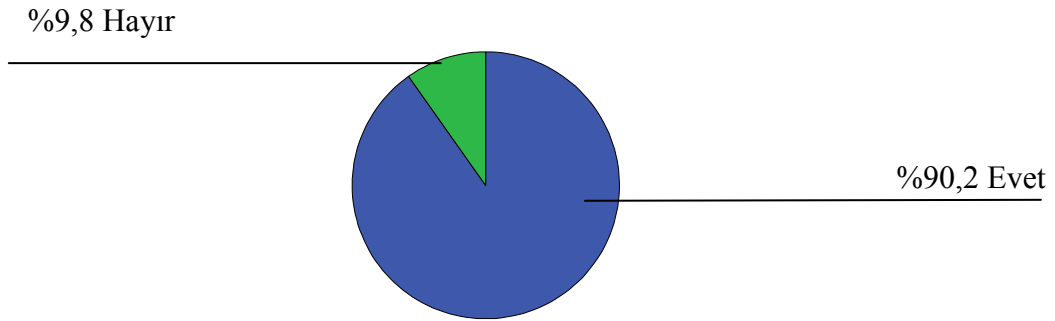
Tablo 6. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İnceleme Düzeyleri Dağılımı

Hayat Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterince İncelediğinizi Düşünüyor musunuz?	F	%
Evet	170	87,6
Hayır	24	12,4
Toplam	194	100

Tablo 6'ya göre, öğretmenlerin %87,6'sının evet ,%12,4'ünün hayır cevabı verdiği görülmektedir. Tablo bakıldığında, öğretmenlerin %87,6'sı hayat bilgisi ders kitaplarını yeterince incelediklerini belirtmişlerdir.

4.1.6. Öğretmenlerin Yeni Programların Tanıtımları ile İlgili Seminere Katılma Dağılımı

Öğretmenlerin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminere katılma dağılımı şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8. Öğretmenlerin Yeni Programların Tanıtımları ile İlgili Seminere Katılma Dağılımı

Öğretmenlerin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminere katılma dağılımı tablo 7'de sunulmuştur.

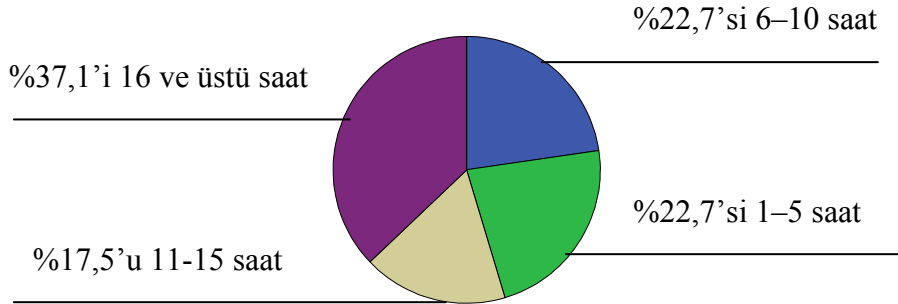
Tablo 7. Öğretmenlerin Yeni Programların Tanıtımları İle İlgili Seminare Katılma Dağılımı

Seminere Katılma	f	%
Evet	175	90,2
Hayır	19	9,8
Toplam	194	100

Tablo 7'ye göre, öğretmenlerin %90,2'si evet, %9,2'si hayır cevabını vermiştir. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin %90,2'si evet cevabı vererek yeni program tanıtımları ile ilgili yapılan seminerlere katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.1.7. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminer Süreleri Dağılımı

Öğretmenlerin katıldıkları seminer süreleri dağılımı şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 9. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminer Süreleri Dağılımı

Öğretmenlerin katıldıkları seminer süreleri dağılımı tablo 8'de sunulmuştur.

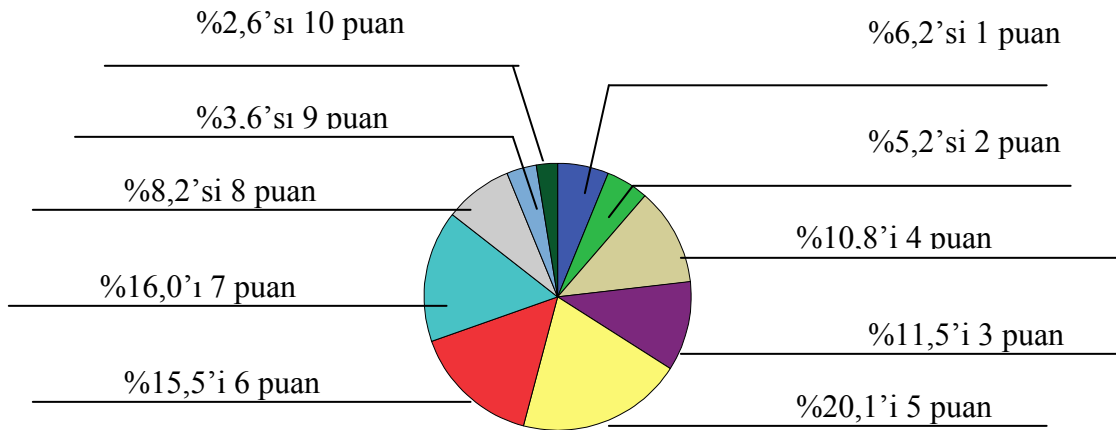
Tablo 8. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminer Süreleri Dağılımı

Seminer Süreleri	F	%
1-5 saat	44	22,7
6-10 saat	44	22,7
11-15 saat	34	17,5
16 ve üstü	72	37,1
Toplam	194	100

Tablo 8'e göre, öğretmenlerin %22,7'si 1-5 ve 6-10 saat ,%17,5'u 11-15 saat,%37,1'i 16 ve üstü saat cevabını vermişlerdir. Buna göre %37,1 ile en fazla 16 ve üstü saatlik seminerlere katıldıkları görülmüştür.

4.1.8.Öğretmenlerin Katıldıkları Seminerlerin Mesleki Anlamda Kendilerine Kazandırdıklarının Değerlendirme Dağılımı

Öğretmenlerin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamda kendilerine kazandırdıklarının değerlendirmesinin dağılımı şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. Öğretmenlerin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamda kendilerine kazandırdıklarının değerlendirme dağılımı

Şekil 10'da öğretmenlerin kendilerine verilen seminerlerde mesleki anlamda kendilerine kazandırdıklarını değerlendirmesi istenildiğinde, öğretmenlerin en fazla %20,1 orta derecede olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin katıldıkları seminerlerin mesleki

anlamda kendilerine kazandırdıklarının değerlendirmesinin dağılımı tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmenlerin Katıldıkları Seminerlerin Mesleki Anlamda Kendilerine Kazandırdıklarının Değerlendirmesinin Dağılımı

Değerlendirme Aralığı	f	%	Değerlendirme
1	12	6,2	Zayıf
2	10	5,2	
3	23	11,5	Orta
4	21	10,8	
5	39	20,1	İyi
6	30	15,5	
7	31	16,0	Oldukça iyi
8	16	8,2	
9	7	3,6	Mükemmel
10	5	2,6	
Toplam	194	100	

Tablo 9'a göre, öğretmenlerin %6,2'si 1,%5,2'si 2'yi işaretleyerek zayıf olduklarını, %11,5'i 3,%10,8'i 4'ü işaretleyerek orta olduklarını, %20,1'i 5, %15,5'i 6'yı işaretleyerek iyi olduklarını, %16,0'ı 7, %8,2'si 8'i işaretleyerek oldukça iyi olduklarını, %3,6'sı 9, %2,6'sı 10'u işaretleyerek mükemmel olduklarını belirterek kendilerini değerlendirmişlerdir. Buna göre öğretmenler, % 20,1 ile kendilerine en fazla 5 (iyi derecede) puan vererek katıldıkları seminerlerden mesleki anlamda yarar sağlandığı anlaşılmaktadır.

Anketin Maddelerine İlişkin Bulgu Ve Yorumlar

Öğretmenlerin, hayat bilgisi ders kitaplarının programda yer alan becerilere etkisinin incelenmesi için önermelere yer verilmiş ve öğretmenlerin programda yer alan becerilerin, programa göre düzenlenmiş olan ders kitaplarının becerilerine ne derecede etkisinin olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

Bu bölümde “İlköğretim Hayat Bilgisi Programında Bulunan Beceriler İle Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Yer Alan Becerilerin Uygunluk Düzeyi” incelenmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerini sayısallaştırmak için, 1 (hiç katılmıyorum), 2(katılmıyorum), 3 (kısmen katılıyorum), 4(büyük ölçüde katılıyorum) ve 5 (katılıyorum) rakamlarını kullanmaları istenmiştir.

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerden sağlanan bilgilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ile bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Bulgular bölümünde Hayat Bilgisi Ders kitabında ve programında yer alan becerilerle ilgili önermeler genel ve özel beceriler olarak iki bölümde incelenmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin “Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi” anketine verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri

s n	sorular							
			1	2	3	4	5	x
1	Öğrencilerin “eleştirel düşünme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	F	3	4	76	78	30	3,64
		%	1,5	3,6	39,2	40,2	15,5	
2	Öğrencilerin “yaratıcı düşünme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	9	72	79	32	3,67
		%	1,0	4,6	37,6	40,7	16,5	
3	Öğrencilerin “araştırma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	-	13	56	79	46	3,81
		%	-	6,7	28,9	40,7	23,7	
4	Öğrencilerin “iletişim becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	-	13	66	79	36	3,71
		%	-	6,7	34,0	40,7	18,6	
5	Öğrencilerin “problem çözme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	F	-	19	74	68	33	3,59
		%	-	9,8	38,1	35,1	17,0	
6	Öğrencilerin “türkçe yi doğru, etkili ve güzel kullanma” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	F	4	18	67	76	29	3,55
		%	2,1	9,3	34,5	39,2	100,0	
7	Öğrencilerin “karar verme” (hangi konularda karar vereceğini belirleyen, uygun kararı verme,kararı uygulamaya) becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	9	75	79	30	3,65
		%	0,5	4,6	38,7	40,7	15,5	
8	Öğrencilerin “bilgi teknolojilerini kullanma” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	F	-	17	70	72	35	3,64
		%	-	8,8	36,1	37,1	18,0	
9	Öğrencilerin “girişimcilik becerisini” (Yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma,kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık olma) kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	15	56	83	39	3,74
		%	0,5	7,7	28,9	42,8	20,1	

Genel becerilerde öğretmenlere sorulan önermeleri incelediğimizde, öğretmenlerin yanıtlarına göre 3,5 ve üstü ortalama ile programda yer alan genel becerilere büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Örneğin, 2 numaralı “Öğrencilerin “Yaratıcı Düşünme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.” Önermesine %40,7’si 3,67 ortalama ile, 9 numaralı “Öğrencilerin “Girişimcilik Becerisini” (Yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma, kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık olma) kazanmalarına yardımcı olur.” Önermesine %42,8’i 3,74 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre öğretmenler

ders kitaplarının genel becerileri kazandırmada yararlı olduğu görüşünü savunmaktadırlar.

Genel becerilerde yer alan dokuz önermeyi öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre incelediğimizde, öğretmenler programda yer alan genel becerilerle Hayat Bilgisi Ders kitabında yer alan genel becerilerin örtüştüğünü düşünmektedirler.

Gülaydın'ın (2002) "1998 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Programına ilişkin Öğretmen Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde "hedefler, öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirici niteliklidir" maddesine ilişkin öğretmenlerin çoğu kararsız olduklarını belirtmişlerdir. 2005 yılında uygulamaya konulan yeni programda belirtilen ortak beceriler; "öğrencilerin problem çözme becerisini kazanmalarına yardımcı olur." Önermemizde öğretmenlerin %35'i büyük ölçüde katıldıklarını belirterek yeni programın bu beceriyi kazandırdığını vurgulamışlardır.

Önermelerimiz arasında bulunan "Öğrencilerin Bilgi Teknolojilerini Kullanma becerisini kazanmalarına yardımcı olur" maddemizle aynı içeriğe sahip olan NCSS'de "curriculum standards for social studies" sitesindeki bir araştırmada, ilk, orta ve yüksek öğretim programında "II.Thematic strands" dan biri olan "bilim, teknoloji ve toplum" standardında "yeni teknoloji her zaman yerine geçtiğinin daha iyisi midir? Yeni teknolojilerin sosyal değişimlerdeki beklenmeyen sonucunu geçmişten nasıl öğrenebiliriz? Daha çok insanın teknolojiden yararlanabilmesini nasıl başarabiliriz?" sorularına yanıt aranarak benzer beceri veya standartların NCSS'inde de yer aldığı görülmüştür. (<http://www.socialstudies.org/standards/strands> 08.11.2007).

Tablo 11. Öğretmenlerin “Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerilerini kazandırma düzeyi”

sn	Sorular							x
			1	2	3	4	5	
10	Öğrencilerin “materyal kullanma becerisi” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	11	76	76	30	3,63
		%	0,5	5,7	39,2	39,2	15,5	
11	Öğrencilerin “tasarruflu olma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	16	71	81	25	3,58
		%	0,5	8,2	36,6	41,8	12,9	
12	Öğrencilerin “proje üretmek için uygun alanlar ve problemler seçme becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	16	74	70	33	3,60
		%	0,5	8,2	38,1	36,1	17,0	
13	Öğrencilerin “güvenlik kurallarını ve sağlıklı olma becerisi” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	13	70	75	35	3,67
		%	0,5	6,7	36,1	38,7	18,0	
14	Öğrencilerin “trafikte güvenliğini sağlama becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	3	9	65	89	28	3,67
		%	1,0	4,6	33,5	45,9	14,4	
15	Öğrencilerin “hayır diyebilme becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.(Suçluluk duymaksızın “hayır” diyebilme, “hayır” deme ve niçin hayır dediğini açıklama, reddedip nedenini açıkladıktan sonra bunun yerine başka bir seçenek sunma)	F	1	11	59	89	34	3,74
		%	0,5	5,7	30,4	45,9	17,5	
16	Öğrencilerin “etik davranma becerisini”(ahlaki kuralları bilme, toplumsal kurallara uyma.) kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	12	74	72	34	3,63
		%	1,0	6,2	38,1	37,1	17,5	
17	Öğrencilerin “eğlenme becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	-	12	44	91	47	3,89
		%	-	6,2	22,7	46,9	24,2	
18	Öğrencilerin “kendini tanıma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	-	9	49	89	47	3,89
		%	-	4,6	25,3	45,9	24,2	
19	Öğrencilerin “kişisel gelişimini izleme becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	11	69	73	40	3,72
		%	0,5	5,7	35,6	37,6	20,6	
20	Öğrencilerin “sorumluluk alma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	3	15	56	78	42	3,72
		%	1,5	7,7	28,9	40,2	21,6	
21	Öğrencilerin “zaman ve mekanı doğru algılama becerisini” kazanmalarına yardımcı olma düzeyi	F	1	14	71	78	30	3,62
		%	0,5	7,2	36,6	40,2	15,5	
22	Öğrencilerin “lider olabilme becerisini” kazanmalarına yardımcı olma düzeyi	F	1	11	61	86	35	3,73
		%	0,5	5,7	31,4	44,3	18,0	
23	Öğrencilerin “farklılıklara saygı duyma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	3	10	64	78	39	3,72
		%	1,5	5,2	33,0	40,2	20,1	

sn	Sorular							x
			1	2	3	4	5	
24	Öğrencilerin “paylaşım becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	7	53	89	43	3,84
		%	1,0	3,6	27,3	45,9	22,2	
25	Öğrencilerin “katılım, işbirliği ve takım çalışması yapma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	7	59	87	40	3,81
		%	0,5	3,6	30,4	44,8	20,6	
26	Öğrencilerin “değişime açık olabilme (Çevresindeki her varlığın sürekli bir değişim içinde olduğunu ve bunun doğal olduğunu fark etme) becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	3	60	87	43	3,86
		%	0,5	1,5	30,9	44,8	22,2	
27	Öğrencilerin “neden-sonuç ilişkisini kurabilme becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	11	66	78	38	3,72
		%	1,0	5,7	34,0	40,2	19,6	
28	Öğrencilerin “karşılıklı bağımlılık becerisini” (Yaşayan her varlığın, canlı ya da cansız diğer bütün varlıklarla ve çevre ile etkileşim içerisinde olduğunu kavrama) kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	9	60	85	38	3,76
		%	1,0	4,6	30,9	43,8	19,6	
29	Öğrencilerin “süreklilik becerisini” (Yaşamın ve çevredeki işleyen güçlerin asla sona ermediğini fark etme.Deprem.sel olmasına rağmen hayatın devam etmesi.) kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	8	64	84	36	3,74
		%	1,0	4,1	33,0	43,3	18,6	
30	Öğrencilerin “temalarla ilgili temel kavramları doğru ve yerinde kullanma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	12	63	89	29	3,68
		%	0,5	6,2	32,5	45,9	14,9	
31	Öğrencilerin “temalarla ilgili kavramlarla ilgili sunulan bilgiyi yorumlama becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	12	66	86	29	3,67
		%	0,5	6,2	34,0	44,3	14,9	
32	Öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenme becerisini” (Öğrenme sürecini anlama ve nasıl öğrenmeyi tercih ettiğine yönelik bir model oluşturma,olumlu bir öğrenme ortamı yaratma) kazanmalarına yardımcı olur.	F	3	9	80	68	34	3,62
		%	1,5	4,6	41,2	35,1	17,1	
33	Okulda karşılaştığı sorunlara yönelik şiddete başvurmadan demokratik yollarla çözüm bulmalarına yardımcı olur.	F	2	20	63	73	36	3,63
		%	1,0	10,3	32,5	37,6	18,6	
34	Kendisinin ve başkalarının hata yapabileceğini,bunun normal olduğunu kabul etmelerine yardımcı olur.	F	1	14	62	79	38	3,71
		%	0,5	7,2	32,0	40,7	19,6	
35	Hak ve özgürlüklerin paylaşılması gerektiğinin farkına varılmasına yardımcı olur.	F	5	4	67	78	40	3,74
		%	2,6	2,1	34,5	40,2	20,6	
36	“Satın alınan ürünleri temiz,düzgün kullanma ve iyi saklama becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	8	57	84	44	3,83
		%	0,5	4,1	29,4	43,3	22,7	

sn	Sorular							x
			1	2	3	4	5	
37	“İhtiyaçlarını önceden tespit etme ve önem sırasına göre sıralayarak liste yapma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	9	66	74	44	3,77
		%	0,5	4,6	34,0	38,1	22,7	
38	“Doğal afetlere hazırlıklı olma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	1	6	57	86	44	3,85
		%	0,5	3,1	29,4	44,3	22,3	
39	“Trafik işaretlerini ve levhalarını tanıma becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	F	2	2	51	92	47	3,92
		%	1,0	1,0	26,3	47,4	24,2	

Özel becerilerde öğretmenlere sorulan önermeleri incelediğimizde, 3,5 ve üstü ortalama ile programda yer alan genel becerilere büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Örneğin, 39 numaralı “Trafik İşaretlerini ve Levhalarını Tanıma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” Önermesine öğretmenlerin %47,4’ü büyük ölçüde katıldıklarını ifade etmişler ve verilen cevapların ortalamasına göre 3,92 ortalama ile, 30 numaralı “Öğrencilerin “Temalarla İlgili Temel Kavramları Doğru Ve Yerinde Kullanma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” Önermesine %45,9’u 3,68 ile, 26 numaralı “Öğrencilerin “Değişime Açık Olabilme (Çevresindeki her varlığın sürekli bir değişim içinde olduğunu ve bunun doğal olduğunu fark etme)Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” Önermesine %44,8’i 3,86 ortalama ile, 11 numaralı “Öğrencilerin “Tasarruflu Olma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” Önermesine %41,8’i 3,58 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, öğretmenler ders kitaplarının özel becerileri kazandırmada yararlı olduğu görüşünü savunmaktadırlar.

Özel becerilerde yer alan 10-39 arasındaki önermelere öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre incelediğimizde, öğretmenler programda yer alan özel becerilerle Hayat Bilgisi Ders kitabında yer alan özel becerilerin örtüştüğünü düşünmekte oldukları görülmüştür.

Özel beceriler arasında bulunan 17.“Öğrencilerin “eğlenme becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemizi incelediğimizde öğretmenlerin %46,9’u büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca göre, yapılandırmacı programda yer alan bu becerinin hayat bilgisi ders kitaplarında yeterince kazandırıldığı

anlaşılmaktadır. Aşağıda şekil 11’de hayat bilgisi 2. sınıf ders kitabından bu beceriye bir örnek verilmiştir.

A

Grinelle

EĞLENCE VARI

Arkadaşlarınızla kutladığınız özel günler hangileridir?

2 B sınıfı öğrencileri, okula dönüş eğlencesi yapmayı düşündüler. Bunun için yapılacak işleri belirlediler. Öğretmen de öğrenciler tarafından belirlenen işleri, elindeki kartona yazarak panoya astı.

Davetiye

Okula dönüş eğlencemizde,
sizleri de aramızda görmekten
mutluluk duyarız.

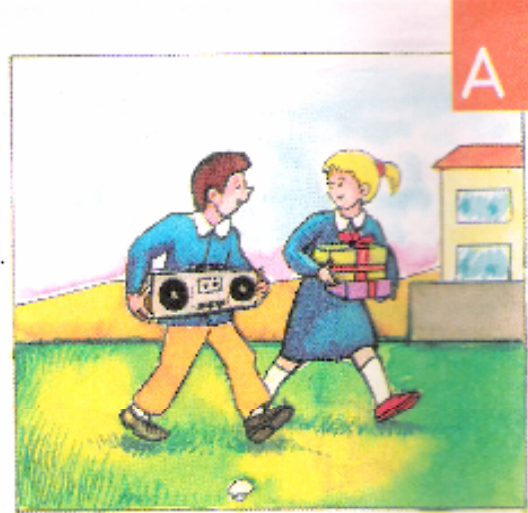
Yer : 2 B sınıfı
Tarih : 11.11.2006
Saat : 12.00

1. Sizin de kutlamak istediğiniz özel günleriniz var mı?

Alışveriş listesindeki yiyecekleri ve malzemeleri almak üzere iki öğrenci markete gitti.

Bazı öğrenciler de kasetçalar, kaset ve oyun kutuları getirdi.

Özel günleri plan yaparak daha uygun şekilde kutlayabiliriz.

2. Resimdeki çocuklar, kutlama için neler yaptılar?
3. Siz, hangi özel günleri kutluyorsunuz?

Özel beceriler arasında bulunan 39. “Trafik İşaretlerini Ve Levhalarını Tanıma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddesine öğretmenlerin %47,4’ü büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca göre, yapılandırmacı programda yer alan bu becerinin hayat bilgisi ders kitaplarında yeterince kazandırıldığı anlaşılmakta ve aşağıda bu beceriye hayat bilgisi 3. sınıf ders kitabından bir örnek verilmiştir.

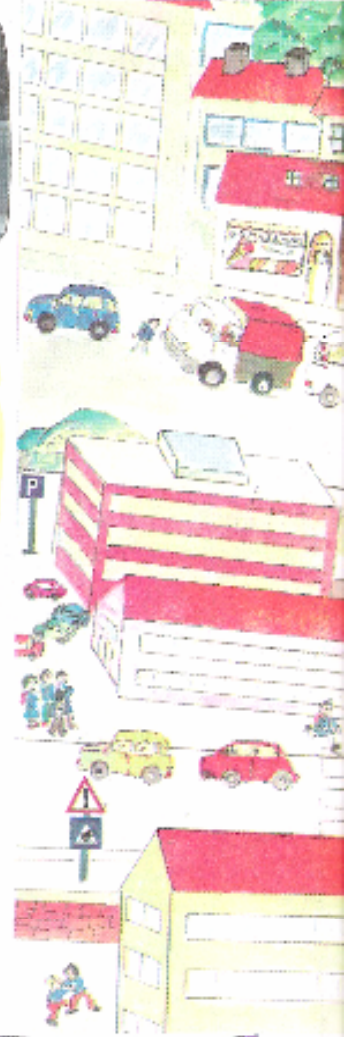
A

OKUL YOLU, DİKKAT YOLU

Harfleri yazı yazarken, rakamları, matematik işlemlerinde kullanıyoruz. Trafikte ise düzeni sağlamak için neler kullanılıyor?

Sude ve Tolga, okula farklı yollardan gelmektedirler. Sude ve Tolga trafiğe dikkat ederek en güvenli yoldan okula gelmek zorundalar.

1. Tolga hangi trafik kurallarına uymuyor?
2. Farklı yoldan okula gelen Sude hangi trafik kurallarına dikkat etti?
3. Siz okula gelirken hangi trafik kurallarına dikkat ediyorsunuz?

Yandaki resimde okul yolundaki çocukları görüyorsunuz.

1. Hangi çocuklar trafik kurallarına aykırı davranıyor? Niçin?
2. Aynı durumlarla karşılaştığınızda siz nasıl davranırdınız?

46

Şekil 12. Hayat Bilgisi Dersi Özel beceri örneği (Atlıhan ve Diğerleri,2007:46)

Önermelerimiz arasında bulunan “Öğrencilerin “Kişisel Gelişimini İzleme Becerisini kazanmalarına yardımcı olur.” maddemizle aynı içeriğe sahip olan NCSS’de de “curriculum standards for social studies” sitesindeki bir araştırmada, ilk,orta ve yüksek öğretim programında “II.Thematic strands”dan biri olan “Kişisel Gelişim ve Kimlik” standardında “İnsanların nasıl öğrendiklerini, nasıl geliştiklerini ne etkiler?” sorularına yanıt aranarak benzer beceri veya standartların NCSS’inde de yer aldığı görülmüştür. <http://www.socialstudies.org/standards/strands> (08.11.2007)

“Öğrencilerin “Katılım, İşbirliği Ve Takım Çalışması Yapma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemizle aynı niteliği araştıran, Gülaydın’ın (2002) “1998 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Programına ilişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde “ hedefler, öğrencilere işbirliği çalışma alışkanlığı kazandırıcı niteliktedir.” maddesine ilişkin öğretmen görüşlerinin çoğunluğu kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Gülaydın, bu maddeye ilişkin bulgular doğrultusunda programın nitelik açıdan yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Uğur’un (2006) “2005 İlköğretim 1.,2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde, programın beceri ve kazanım bölümü araştırmasında öğretmenler 2005 ilköğretim programını desteklediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular doğrultusunda, beceri ve kazanımların, öğrencilerin topluma uyum sürecini kolaylaştırıcı, gerçek hayattaki ihtiyaçları ile örtüşük ve gelişim özelliklerine göre olan beceri ve kazanımlar Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına katkı sağlayan, kendi aralarında tutarlı ve bir sonrakine destek olacak şekilde sıralandığı sonucuna ulaşmıştır.

Uğur’un (2006) temalarla ilgili araştırmasında “Öğrencilerin “Temalarla İlgili Temel Kavramları Doğru ve Yerinde Kullanma Becerisini kazanmalarına yardımcı olur.”maddemizle aynı içeriğe sahip olan “Öğrencilerin “Temalarla İlgili Kavramlarla İlgili Sunulan Bilgiyi Yorumlama Becerisini kazanmalarına yardımcı olur.” maddeleri ile temaların, öğrencilerin ilgilerini çekerek merak ve araştırma isteği yaratmış, öğrencilerde ekip ruhu geliştirerek doğal öğrenme yolunun izlenmesine, yeni çalışmaları denemelerine, beceri kazanmalarına fırsat verdiğini ve öğrencilerin kişisel

nitelikler kazanmasına olanak sağladığını belirtmiş ve öğretmenler belirttikleri görüşleri ile destekledikleri sonucuna ulaşmıştır.

4.2. ALT PROBLEMLER

1. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.A. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 107'si bay, 87'si bayandır. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından cinsiyete göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için t test istatistiği kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi t test sonuçları

	S.D.	N	$\bar{X}$	S.S	T (HESAP)	T (TABLO)	Sig
Bayan	192	87	3,75	0,63	-1,51	1,96	0,132
Bay		107	3,60	0,69			

$P > .05$

Bay ve bayan öğretmenlerin her bir ankete verdikleri cevapların toplam puanlarının ortalaması alınarak uygulanan t test sonuçlarına göre; Tablo-12'de belirtildiği gibi, bayan öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalaması 3,75, standart sapması 0,63 iken; bay öğretmenlerin ortalaması 3,60, standart sapması 0,69 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t test sonucu ise -1,51 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde ($p > 0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında cinsiyet açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda "İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi

Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan t test sonucuna göre; bay ve bayan öğretmenlerin ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak cinsiyet değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının genel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, genel becerilerimiz arasında yer alan 9.”Öğrencilerin “Girişimcilik Becerisini” (Yeni fikirlere,bilgi ve becerilere açık olma,kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık olma) kazanmalarına yardımcı olur.”maddemize baktığımızda 3,74 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

1.B. Öğretmenlerin cinsiyeti ile ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi arasındaki anlamlı fark olup olmadığı Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi T test sonuçları

	S.D.	N	$\bar{X}$	S.S	T (HESAP)	T (TABLO)	Sig
Bayan	192	87	3,80	0,63	-1,37	1,96	0,172
Bay		107	3,67	0,64			

P> .05

Bay ve bayan öğretmenlerin her bir ankete verdikleri cevapların toplam puanlarının ortalaması alınarak uygulanan t test sonuçlarına göre; Tablo- 13’ te belirtildiği gibi, bayan öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalaması 3,80, standart sapması 0,63 iken; bay öğretmenlerin ortalaması 3,67, standart sapması 0,64 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t test sonucu ise -1,37 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde ($P>0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma

düzeğine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında cinsiyet açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan t test sonucuna göre; bay ve bayan öğretmenlerin ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak cinsiyet değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının özel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, özel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Materyal Kullanma Becerisi” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,63 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

2. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından mesleki yıllara göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için anova test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	3,21	3	1,073	2,41	0,68
Gruplar içi	84,5	190	0,445		
Toplam	87,7	193			

P> .05

Tablo- 14' te belirtildiği gibi, öğretmenlerin meslek yılları hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 1,073, gruplar içi ortalaması 0,445 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 2,41 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P>0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında meslek yılları açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin meslek yıllarına göre ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak meslek yılları değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının genel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, genel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Araştırma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,81 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

2.B. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından mesleki yıllara göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	1,84	3	0,615	1,501	0,216
Gruplar içi	77,8	190	0,410		
Toplam	79,6	193			

$P > .05$

Tablo- 15' te belirtildiği gibi, öğretmenlerin meslek yılları hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,615, gruplar içi ortalaması 0,410 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 1,501 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P > 0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında meslek yılları açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin meslek yıllarına göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak meslek yılları değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının özel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, özel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Kendini Tanıma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,89 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

3. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından en son mezun oldukları okullara göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	3,11	4	0,779	1,740	0,143
Gruplar içi	84,6	189	0,448		
Toplam	87,7	193			

P> .05

Tablo- 16’da belirtildiği gibi, öğretmenlerin en son mezun oldukları okullar hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,779, gruplar içi ortalaması 0,448 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 1,740 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P>0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında en son mezun oldukları okullar açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin en son mezun oldukları okullara göre ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak en son mezun oldukları okul değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının genel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, genel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “İletişim Becerisini”

kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda öğretmenler 3,71 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

3.B. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından en son mezun oldukları okullara göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için anova test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	2,15	4	0,538	1,313	0,267
Gruplar içi	77,4	189	0,410		
Toplam	79,6	193			

P> .05

Tablo- 17’de belirtildiği gibi, öğretmenlerin en son mezun oldukları okullar hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,538, gruplar içi ortalaması 0,410 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 1,313 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P>0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında en son mezun oldukları okullar açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin en son mezun oldukları okullara göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak en son

mezun oldukları okul değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının özel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, özel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Öğrencilerin “Kişisel Gelişimini İzleme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,72 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

4. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

4.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için anova test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	2,16	4	0,541	1,195	0,315
Gruplar içi	85,5	189	0,453		
Toplam	87,7	193			

P> .05

Tablo- 18’ de belirtildiği gibi, öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttukları hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,541, gruplar içi ortalaması 0,453 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 1,195 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.05 düzeyinde ($P>0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik

olarak belirttikleri görüşler arasında 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının genel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, genel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Yaratıcı Düşünme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,67 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.B. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	0,956	4	0,239	0,574	0,682
Gruplar içi	78,6	189	0,416		
Toplam	79,6	193			

P> .05

Tablo- 19’ da belirtildiği gibi, öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde kaçınıcı sınıfı okuttukları hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,239, gruplar içi ortalaması 0,416 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 0,574 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.05 düzeyinde ($P>0,05$) , Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeyleri açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıflara göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının özel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, özel becerilerimiz arasında yer alan “Doğal Afetlere Hazırlıklı Olma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.”maddemize baktığımızda 3,85 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

5. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

5.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenlere göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için t test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi T test sonuçları

	S.D.	N	$\bar{X}$	S.S	T (HESAP)	T (TABLO)	Sig
Evet	192	170	3,72	0,636	3,118	1,96	0,002
Hayır		24	3,27	0,807			

P< .05

Öğretmenlerin her bir ankete verdikleri cevapların toplam puanlarının ortalaması alınarak uygulanan t test sonuçlarına göre; Tablo.20'de belirtildiği gibi, evet cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 372, standart sapması 0,636 iken; hayır cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,27, standart sapması 0,807 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t test sonucu ise 3,118 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P<0,05$) ,Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenler açısından oluşan fark anlamlıdır. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenler ile Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan t test sonucuna göre; öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenlere göre; ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini desteklemediği görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak hayat bilgisi ders kitabını inceleme düzeyleri göre farklı görüşler belirtmişlerdir.

5.B Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenlere göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir

farklılık olup olmadığı görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi T test sonuçları

	S.D.	N	$\bar{X}$	S.S	T (HESAP)	T (TABLO)	Sig
Evet	192	170	3,78	0,599	3,113	1,96	0,002
Hayır		24	3,36	0,811			

P< .05

Öğretmenlerin her bir ankete verdikleri cevapların toplam puanlarının ortalaması alınarak uygulanan t test sonuçlarına göre; Tablo.21’de belirtildiği gibi, evet cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,78, standart sapması 0,599 iken; hayır cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,36, standart sapması 0,811 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t test sonucu ise 3,113 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P<0,05$) ,Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenler açısından oluşan fark anlamlıdır. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim eğitim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenler ile Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan t test sonucuna göre; öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelediklerini düşünenlere göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini desteklemedikleri görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak hayat bilgisi ders kitabını inceleme düzeyleri göre farklı görüşler belirtmişlerdir.

6. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılımlara göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

6.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlara göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için t test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılımlara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi T test sonuçları

	S.D.	N	$\bar{X}$	S.S	T (HESAP)	T (TABLO)	Sig
Evet	192	175	3,69	0,665	1,477	1,96	0,154
Hayır		19	3,43	0,727			

P> .05

Öğretmenlerin her bir ankete verdikleri cevapların toplam puanlarının ortalaması alınarak uygulanan t test sonuçlarına göre; Tablo.22'de belirtildiği gibi, evet cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,69, standart sapması 0,665 iken; hayır cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,43, standart sapması 0,727 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t test sonucu ise 1,477 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P>0,05$), Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlar açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda "İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlar ile Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında

anlamli bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan t test sonucuna göre; öğretmenlerin yeni programlarını tanıtımlarını ile ilgili seminerlere katılanlara göre ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlar değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının genel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, genel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Türkçe yi doğru, etkili ve güzel kullanma” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,55 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

6.B. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlara göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için t test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi T test sonuçları

	S.D.	N	$\bar{X}$	S.S	T (HESAP)	T (TABLO)	Sig
Evet	192	175	3,74	0,631	0,609	1,96	0,549
Hayır		19	3,63	0,749			

P> .05

Öğretmenlerin her bir ankete verdikleri cevapların toplam puanlarının ortalaması alınarak uygulanan t test sonuçlarına göre; Tablo.23’te belirtildiği gibi, evet cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,74, standart sapması 0,631 iken; hayır cevabını veren öğretmenlerin ortalaması 3,63, standart sapması 0,749 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t test sonucu ise 0,609 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 0.05 düzeyinde ($P>0,05$) ,Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005

Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak belirttikleri görüşler arasında 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlar açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlar ile Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan t test sonucuna göre; öğretmenlerin yeni programlarını tanıtımlarını ile ilgili seminerlere katılanlara göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılanlar değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının özel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, özel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Temalarla İlgili Temel Kavramları Doğru Ve Yerinde Kullanma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,68 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

7. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

7.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için anova test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	0,63	3	0,212	0,462	0,709
Gruplar içi	87,1	190	0,458		
Toplam	87,7	193			

$P > .05$

Tablo 24'te belirtildiği gibi, 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer süreleri hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,212, gruplar içi ortalaması 0,458 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 0,462 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.05 düzeyinde ($P > 0,05$) ,Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer süreleri hakkında belirttikleri görüşler açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer süreleri ile Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin katıldıkları seminer sürelerine göre ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak katıldıkları seminer sürelerine değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir. Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının genel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, genel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Karar Verme” (hangi konularda karar vereceğini belirleyen, uygun kararı verme, kararı uygulama) becerisini kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,65 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

7.B. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	0,60	3	0,200	0,480	0,696
Gruplar içi	79,0	190	0,416		
Toplam	79,6	193			

P> .05

Tablo 25'te belirtildiği gibi, 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer süreleri hakkında verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 0,200, gruplar içi ortalaması 0,416 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 0,480 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.05 düzeyinde ($P>0,05$) ,Öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer süreleri hakkında belirttikleri görüşler açısından oluşan fark anlamlı değildir. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer süreleri ile Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin katıldıkları seminer sürelerine göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak katıldıkları seminer sürelerine değişkenine göre benzer görüşler belirtmişlerdir.Bu sonuca göre yapılandırmacı ders kitaplarının özel becerileri yeterince kazandırdığı anlaşılmaktadır. Örneğin,özel becerilerimiz arasında yer alan “Öğrencilerin “Değişime

Açık Olabilme (Çevresindeki her varlığın sürekli bir değişim içinde olduğunu ve bunun doğal olduğunu fark etme)Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.” maddemize baktığımızda 3,86 ortalama ile büyük ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir.

8. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre; ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

8.A. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için anova test uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	21,5	9	2,391	6,643	0,000
Gruplar içi	66,2	184	0,360		
Toplam	87,7	193			

P< .05

Tablo 26’da belirtildiği gibi, 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamda kendilerine ne kazandırdığını değerlendirme konusuna verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 2,391, gruplar içi ortalaması 0,360 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu F değeri 6,643 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.05 düzeyinde (P<0,05) anlamlıdır.

Tablo 27. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi Tukey test sonuçları

Değerlendirme Puanları	N	X	SS	FARK	P
1	12	3,33	,858	1-8	,016
				1-9	,006
				1-10	,027
2	10	3,30	,693	2-8	,019
				2-9	,007
				2-10	,026
3	23	3,23	,524	3-6	,033
				3-7	,004
				3-8	,000
				3-9	,000
				3-10	,004
4	21	3,40	,497	4-8	,008
				4-9	,005
				4-10	,026
5	39	3,56	,630	5-8	,041
				5-9	,021
6	30	3,79	,565	6-3	,033
7	31	3,89	,601	7-3	,004

Değerlendirme Puanları	N	X	SS	FARK	P
8	16	4,15	,511	8-1	,016
				8-2	,019
				8-3	,000
				8-4	,008
				8-5	,041
9	7	4,42	,578	9-1	,006
				9-2	,007
				9-3	,000
				9-4	,005
				9-5	,021
10	5	4,42	,635	10-1	,027
				10-2	,026
				10-3	,004
				10-4	026

“İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma derecesi” değişkenine yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey sonuçlarına göre tablo 27’de belirtildiği gibi katıldıkları seminerleri 1 puan üzerinden değerlendirenler ile 8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 2 puan üzerinden değerlendirenler ile 8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 3 puan üzerinden değerlendirenler ile 6,7,8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 4 puan üzerinden değerlendirenler ile 8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 5 puan üzerinden değerlendirenler ile 8,9 puan üzerinden değerlendirenler arasında anlamlı fark çıkmıştır ($p<.05$) Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanımlarının düzeyi konusunda belirttikleri görüşler

açısından oluşan fark anlamlıdır. Bu bulgular doğrultusunda “İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan genel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur.” hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin katıldıkları seminerlerinin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının genel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini desteklemediği görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarıyla ilgili olarak katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeyleri değişkenine göre farklı görüşler belirtmişlerdir.

8.B. Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma açısından 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 28. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program’ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig
Gruplar arası	21,2	9	2,365	7,456	0,000
Gruplar içi	58,3	184	0,317		
Toplam	79,6	193			

P< .05

Tablo 27’de belirtildiği gibi, 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamda kendilerine ne kazandırdığını değerlendirme konusuna verdikleri cevaplara göre gruplar arası ortalaması 2,365, gruplar içi ortalaması 0,317 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan anova test sonucu f değeri 7,456

olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.05 düzeyinde ($P < 0,05$) anlamlıdır.

Tablo 29. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi Tukey test sonuçları

Değerlendirme Puanları	N	X	SS	FARK	P
1	12	3,38	,969	1-8	,007
				1-9	,003
				1-10	,002
2	10	3,31	,612	2-7	,043
				2-8	,005
				2-9	,002
				2-10	,001
3	23	3,38	,487	3-7	,006
				3-8	,001
				3-9	,001
				3-10	,001
4	21	3,42	,526	4-7	,018
				4-8	,002
				4-9	,001
				4-10	,001

Değerlendirme Puanları	N	X	SS	FARK	P
5	39	3,70	,564	5-9	,041
				5-10	,024
6	30	3,70	,542	6-10	,039
7	31	3,98	,496	7-2	,043
				7-3	,006
				7-4	,018
8	16	4,20	,429	8-1	,007
				8-2	,005
				8-3	,001
				8-4	,002
9	7	4,46	,651	9-1	,003
				9-2	,002
				9-3	,001
				9-4	,001
				9-5	,041
10	5	4,62	,375	10-1	,003
				10-2	,001
				10-3	,001
				10-4	,001
				10-5	,024
				10-6	,039

Tablo 29'a göre "İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma derecesi" değişkenine yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey sonuçlarına göre öğretmenlerin katıldıkları seminerleri 1 puan üzerinden değerlendirenler ile 8,9,10 puan

üzerinden değerlendirenler arasında, 2 puan üzerinden değerlendirenler ile 7,8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 3 puan üzerinden değerlendirenler ile 7,8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 4 puan üzerinden değerlendirenler ile 7,8,9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında, 5 puan üzerinden değerlendirenler ile 9,10 puan üzerinden değerlendirenler arasında anlamlı fark çıkmıştır ($p < .05$). Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerileri kazandırma düzeyine yönelik olarak 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanımlarının düzeyi konusunda belirttikleri görüşler açısından oluşan fark anlamlıdır. Bu bulgular doğrultusunda "İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık yoktur." hipotezimizi incelediğimizde, ankette yer alan maddelere öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalamasına uygulanan anova test sonucuna göre; öğretmenlerin katıldıkları seminerlerinin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının özel becerileri kazandırma düzeyi hakkındaki görüşleri birbirini desteklemediği görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracından elde edilen bulgularla ilgili sonuçlara ve araştırmacının önerilerine yer verilmiştir:

Araştırma; “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerilerine Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”ni belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2006–2007 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar ili ve merkeze bağlı ilçelerde ilköğretim okullarında görev yapan 194 öğretmenin % 55,2’si bay, %44,8’i bayandır.

Öğretmenlerin %18,6’sı 11-15 yıl ve % 57,7’si 16 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip olduğu ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin %41,8’i Eğitim Fakültesi, %17’si Eğitim Enstitüsü, %25,3’ü Eğitim Yüksek Okulundan mezundur.

2006-2007 eğitim-öğretim yılı içinde öğretmenlerin %26,3’ü 1. sınıfı, %23,7 ile 2 ve 3. sınıfı, %19,6’sı 4. sınıfı, % 6,7’si 5. sınıfı okuttukları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin %87,6’sı hayat bilgisi ders kitaplarını incelediğini, %12,4’ü ise hayat bilgisi ders kitaplarını incelemediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin %90,2’si yeni program tanıtımları ile ilgili yapılan seminerlere katıldıklarını, %9,2’si ise yeni program tanıtımları ile ilgili yapılan seminerlere katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin %22,7’si 1-5 ve 6-10 saat, %17,5’u 11-15 saat, %37,1’i 16 ve üstü saatlik seminerlere katıldıkları cevabını vermişlerdir.

Öğretmenlerin %15,5'i 6, %20,1'i 5', %16,0'sı 7 puan vererek seminerlerin kendilerine mesleki anlamda iyi derecede kazandırdığı görüşünü belirtmişlerdir.

“İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerilerine Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” hakkındaki görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Anket formunun değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ortaya çıkan sonuca göre öğretmenin bay veya bayan olmasının ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma da doğrudan bir etkisi yoktur denilebilir ($P>.05$).

2. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin mesleki yıllara (kıdemleri) göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buradan hareketle öğretmenlerin meslekte bulunma sürelerinin uzunluğu ya da kısalığının ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma da doğrudan bir ilişkisi olmadığı söylenebilir ($P>.05$).

3. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin eğitim durumları düzeylerinin neler olduğunu dikkate aldığımızda tamamladıkları en son eğitim- öğretim kurumları ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma da fark yaratmadığı yorumu yapılabilir ($P>.05$).

4. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin 2006-2007 eğitim- öğretim yılı içinde okuttukları sınıf düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Elde edilen sonuca göre öğretmenlerin

2006-2007 eğitim-öğretim yılı içinde hangi sınıfı okuttuklarının ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma da doğrudan ilişkisi olmadığı düşünülebilir ($P>.05$).

5. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince inceleme düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre, 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Ders Kitabını yeterince incelemedikleri için öğretmenler kendilerine yöneltilen becerileri bulamamış ya da anlayamamış olabilirler. ($P<.05$).

6. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin yeni programların tanıtımları ile ilgili seminerlere katılımlara göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Elde edilen sonuca göre öğretmenlerin yeni programların tanıtıldığı seminerlere katılması ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerileri kazandırma da doğrudan ilişkisi olmadığı düşünülebilir. Bu seminerlere katılımın olup olmamasının mesleki hayatta işlevsel veya uygulamaya dönük olmadığı denilebilir. ($P>.05$).

7. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buradan hareketle öğretmenlerinin katıldıkları seminer sürelerinin ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma da doğrudan bir ilişkisi olmadığı söylenebilir. Düzenlenen seminerlerin sürelerinin uzunluğunun öğretmenlere uygulamada farklılık sağlamadığı düşünülebilir. ($P>.05$).

8. İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin katıldıkları seminerlere verdikleri puanlara göre oluşturulan problem kıyaslandığında gruplar arası farkın anlamlı olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ortalamalar arasındaki fark açısından değerlendirme puanı yüksek olan öğretmenlerin ders kitaplarının genel ve özel becerileri etkileme düzeyini destekledikleri, ancak katıldıkları seminerlere düşük puan verenlerin de destekledikleri söylenebilir. Buradan hareketle ortalamalar arasındaki farka göre seminerlerden yeterince yararlananların ders kitaplarına daha olumlu baktıkları söylenebilir. ($P < .05$).

Yukarıda da bahsedildiği gibi “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında Yer Alan Becerilerine Etkisi” adlı çalışmada bazı değişkenler açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğretmen görüşlerine göre, ders kitapları genel ve özel becerileri kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel becerilerden “eleştirel düşünme becerisi” ders kitaplarında (büyük ölçüde katılıyorum) kazandırıldığını ifade etmişlerdir. Eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması bireyin gelecekteki araştırmalarının temelini oluşturmaktadır. Birey bu beceriyle problem çözme becerisinin temelini oluşturacaktır. Araştırmamızda problem çözme genel becerisi de öğretmen görüşlerine göre büyük ölçüde ders kitaplarında yer almaktadır. Bu becerinin ders kitaplarında kazandırılması öğrencinin okul dışı hayatında da karşılaştığı problemleri çözmeye başarılı olmasını sağlayacaktır.

Genel becerilerden “girişimcilik becerisi” öğretmen görüşlerine göre ders kitaplarında (büyük ölçüde katılıyorum) kazandırılmasında etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu becerinin kazandırılmasıyla öğrenci yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma becerilerinin temelini atmış olacak ve gelecekte eleştirilere açık olma, başarısızlıklarla başa çıkma, kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterebilecektir.

Özel becerilerden “satın alınan ürünleri temiz, düzgün kullanma ve iyi saklama” becerisi hakkında öğretmenler, ders kitaplarında (büyük ölçüde katılıyorum) kazandırılmasında etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilere “satın alınan ürünleri temiz, düzgün kullanma ve iyi saklama” becerisinin kazandırılmasıyla, tüketici olarak hangi haklara sahip olduğu, bu hakları nasıl kullanacağı, elektrik,su vb. kaynakları tutumlu kullanarak gelecekte bilinçli tüketici bireyler yetişmiş olacaktır.

Özel becerilerden olan “sorumluluk alma becerisi” öğretmen görüşlerine göre, ders kitaplarında büyük ölçüde katılıyorum yanıtıyla kazandırıldığını ifade etmişlerdir. Bu becerinin kazandırılmasıyla öğrenci, verilen görevleri en iyi şekilde yapma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme, verilen görevleri yerine getirirken sorumluluk üstlenmenin kişisel gelişimi açısından önemini kavrama gibi becerilerin temelini oluşturarak öz yönetim becerisini kazanmış bireyler olacaklardır.

Öneriler

İlköğretim kurumlarında çalışan 1.,2.,3. sınıf öğretmenlerinin katıldıkları seminerlerin mesleki anlamdaki kazanım düzeylerine göre ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılığın bulunması, öğretmenlerin genel olarak katıldıkları seminerlerin faydalı olduğu düşüncesini ortaya çıkartmıştır. Buna dayanarak;

- Öğretmenlerin faydalandığı bu seminerlerin düzenlenme sıklığı artırılabilir,
- Bu seminerlerden faydalanan öğretmen sayılarını artırabilmek için her türlü bölgesel özellikler dikkate alınarak zaman ve mekan açısından ulaşım kolaylığı sağlanabilir.

Ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi ile mesleki yıllar arasında anlamlı farkın bulunamaması, tecrübeli öğretmenler ile genç öğretmenler arasında mesleki anlamda kendini yenileyip, geliştiremedikleri fikrini doğurmaktadır. Bu fikre göre;

- Öğretmenlere ilköğretim ders kitapları ve 2005 ilköğretim programı hakkında panel, sempozyum, konferans ve seminer gibi etkinlikler düzenlenebilir. Fakat yapılan seminerlerin süreleri ile ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Program'ında yer alan genel ve özel becerilerini kazandırma derecesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı göz önünde bulundurulursa, düzenlenen seminerlerin sürelerinden ziyade daha işlevsel , uygulamaya dönük olmasına özen gösterilebilir,

- Öğretmenler için düzenlenen hizmet içi eğitim kurslarında yeni ilköğretim programı ve ders kitapları konusunda ayrıca kurslar düzenlenebilir ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bu kurslara katılmaları konusunda teşvik edici çalışmalar yapılabilir,

- 2005 ilköğretim programı hakkında beceri kazanmış ve kendini yetiştirmiş öğretmenlerin birbirleriyle fikir alış verişi yapmaları, deneyimlerini paylaşmaları sağlanabilir,

- Yapılan çalışmanın örnekleme genişletilerek farklı değişkenlerle birlikte uygulanabilir,

- Yapılan araştırma ders kitaplarının becerilerini kazandırmaya yönelik etkisini öğretmen görüşlerine göre, belirlemeye yöneliktir. Yapılacak yeni araştırmalar ders kitaplarının kazanımlara, ölçme değerlendirmeye ...vb. etkisi biçiminde yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acat, B. vd., 2005, Öğretmen Adaylarının İlköğretim Hayat Bilgisi Programında Yer Alan Becerilere Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Görüşleri, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Kayseri.
- Atlıhan, A. vd., 2007, İlköğretim Hayat Bilgisi 3 Ders Kitabı, Bediralp Matbaacılık, İstanbul.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C.,1996, Genel Öğretim Metodları, Öz Eğitim Basım Yayın, İstanbul
- Çırpan, F., 2004, “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Öğretim Programının Hedeflerine ve Ders Kitabı Özelliklerine Uygunluk Bakımından Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (yayımlanmamış)
- Coşkun, İ. Kaya ve Kuglın, J., (Eds.) 1996, Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Demirel, Ö., 2005, Eğitimde Program Geliştirme , Yedinci Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö., 2005, Eğitimde Yeni Yönelimler, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö., 2005, Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö. ve Kıroğlu, K., 2005, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Öğreti Yayınları, Ankara.
- Demirel, Ö. ve Altun, E. (ed.), 2007, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Duman, T. vd., 2001, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu-Matematik 1-8, Küçükahmet, L.(ed.), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Eğitim Programları ve Öğretim Alanı Profesörler Kurulu İlköğretim 1-5. sınıflar öğretim Programlarını Değerlendirme Toplantısı (Eskişehir) Sonuç Bildirisi, 2005, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- <http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/sbildirge%5B1%5D.pdf>** (20.10.2007)

- Erden, M., 1998, “Eğitimde program Değerlendirme”, 3. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ergün, M. ve Özdaş, A., 1997,Öğretim İlke ve Yöntemleri, Kaya Matbaacılık, İstanbul.
- Ertürk, S., 1998, Eğitimde “Program” Geliştirme, Meteksan A.Ş., Ankara.
- Gülaydın, G., 2002, “1998 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Ankara, (yayımlanmamış)
- Güngördü, E., 2001, İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Güven,B., vd., 2004, Hayat Bilgisi Dersi Amaçlarının Demokratik Davranışlar Kazandırma Açısından İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi,Eğitim Fakültesi Dergisi,(Edu7),1(2),1-13
- Halis, İ., 2002, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karasar, N., 1991, Bilimsel Araştırma Yöntemi,Ankara.
- Kaya, Z., 1997, Ders Kitabı Seçimi, IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, no: 51, Eskişehir.
- Kaya, Z., 2005, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme,1. Baskı, PegemA Yayıncılık Ankara,
- Korkmaz, İ., 2006, Yeni İlköğretim Birinci Sınıf Programının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi
http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2006/16/IKORKMAZ.PDF
 (07.11.2007)
- Koşar, E. vd., 2003,Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, 2. Baskı,Öğreti Yayıncılık Ankara.
- Koşar, E., 2002, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Küçüktepe, C., 1998, EARGED Tarafından Geliştirilen 1998 Hayat Bilgisi Dersi Programının Geliştirme ilkelerine Uygunluk Derecesi,Yüksek Lisans Tezi,Abant İzzet Baysal Üniversitesi,Bolu.(yayımlanmamış).
- MEB., 2004, İlköğretim Okulu Hayat Bilgisi Dersi Programı,Ankara.

NCSS, Curriculum Standards For Social Studies, II. Thematic strands.

<http://www.socialstudies.org/standards/strands> (08.11.2007)

Ocak, G. ve Beydoğan, Ö., 2003, İlköğretim Okulları 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi İçerik Standartlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Bazı Değişkenler Açısından Yeterlilik Düzeyi (Standart Belirleme-Erzurum Örneği), Doktora Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Özdemir, A. ve Yıldız, M., 2006, İlköğretim Hayat Bilgisi 2 Ders Kitabı, Feza Gazetecilik A.Ş., İstanbul.

Özdemir, M., 1998, Hayat Bilgisi Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri, PegemA Yayıncılık, Ankara.

Öztürk, C.(ed), 2006, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, PegemA Yayıncılık, Ankara.

Öztürk, C. ve Dilek, D.(ed.), 2002, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, PegemA Yayıncılık, Ankara.

Sabancı, A ve Şahin, A., 2005, Öğretmenin Etkinlik Odaklı Hayat Bilgisi Öğretiminde Sınıf Yöntemi Değişkenleri Açısından Değerlendirilmesi, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14-16 Kasım, Kayseri.

Şahin, T.Y ve Yıldırım, S., 1999, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Anı Yayıncılık, Ankara.

Sönmez, V., 1999, Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Tatar, M., 2004, "Etkili Öğretmen", Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, I(11)

http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_I/mustafatatar.doc (08.03.2008)

Tuncer, E., 1998, İlköğretim Okulları 2. ve 3. Sınıf Hayat Bilgisi Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul (yayımlanmamış).

Uğur, T., 2006, “2005 İlköğretim 1.,2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar,(yayımlanmamış)

Varış, F., 1994, Eğitimde Program Geliştirme, Teori ve Teknikler, Alkım Yayıncılık, Ankara.

Varış, F.,1996, Eğitimde Program Geliştirme,Teoriler,Teknikler,Alkım Kitapçılık Yayıncılık,Ankara.

Yıldırım, A., 2006, Yeni İlköğretim Programına Göre Hazırlanmış Hayat Bilgisi Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi,Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,Elazığ (yayımlanmamış).

Yüksel, S., 2003, Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları, Milli Eğitim Dergisi, sayı(159)

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/syüksel.htm> (02.01.2008)

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.4759&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=ders> (06.05.2008)

<http://orgm.meb.gov.tr/OzelEgitimProgramlar/EgitimUygulamaOkuluEgitimPrg/HayatBilgisiDersi.htm>, (18.12.2007)

EKLER

Sayfa No

Ek.1 İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Ders Programında
Yer Alan Becerilerine Uygunluk Düzeyi Anket Formu.....93

Ek.2 Bakanlık Onayı.....96

YÖNERGE

Değerli Meslektaşım,

Elinizde bulunan ölçme aracı, 2005-2006 öğretim yılında yürürlüğe konulan Hayat Bilgisi Programına göre hazırlanmış, “Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Programında yer alan becerilerine etkisinin incelenmesi”ne yönelik maddeleri içermektedir.

Ölçekte yer alan yargıları okuyarak, size en uygun gelen seçeneği (x) işareti ile işaretleyiniz. Yardımlarınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Yrd.Doç. Dr. Gürbüz OCAK
Arş.Gör.Nezahat H.

KARACA

I.BÖLÜM**GENEL BİLGİLER**

- 1.Cinsiyet: Bay ( ) Bayan ( )
- 2.Meslekteki Yılıınız :1-5 ( ) 5-10 ( ) 10-15 ( ) 15 yıl ve üstü ( )
- 3.En Son Mezun Olduğunuz Okul :
Eğitim Fakültesi ( ) Eğitim Enstitüleri ( )
Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )
Eğitim Yüksek Okulu ( ) Diğer (Veteriner Fak.İktisat Fak.....gibi) ( )
- 4.Şu an kaçınıcı sınıfı okutuyorsunuz? 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( )
- 5.Hayat Bilgisi Ders Kitabını Yeterince İncelediğinizi Düşünüyor musunuz?
Evet ( ) Hayır ( )
- 6.Yeni Programların Tanıtımları ile İlgili Seminere Katıldınız mı? Evet ( ) Hayır ( )
- 7.Katıldığınız Seminerlerin Süreleri:1-5 saat ( ) 5-10 saat ( )
10-15 saat ( ) 15 saat ve üstü ( )
- 8.Katıldığınız Seminerlerin Mesleki Anlamda Size Ne Kazandırdığını Belirlemek İsteseydiniz
10 Üzerinden Kaç Verirdiniz?
1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) 6 ( ) 7 ( ) 8 ( ) 9 ( ) 10 ( )

II.BÖLÜM

- 1: HİÇ KATILMIYORUM
- 2: KATILMIYORUM
- 3: KISMEN KATILYORUM
- 4: BÜYÜK ÖLÇÜDE KATILYORUM
- 5: TAMAMEN KATILYORUM

Yargı No		5	4	3	2	1
	Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının İçeriği;					
1	Öğrencilerin “Eleştirel Düşünme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
2	Öğrencilerin “Yaratıcı Düşünme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
3	Öğrencilerin “Araştırma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
4	Öğrencilerin “İletişim Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
5	Öğrencilerin “Problem Çözme” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
6	Öğrencilerin “Türkçe yi doğru, etkili ve güzel kullanma” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
7	Öğrencilerin “Karar Verme” (hangi konularda karar vereceğini belirleyen, uygun kararı verme, kararı uygulama) becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
8	Öğrencilerin “Bilgi Teknolojilerini Kullanma” becerisini kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
9	Öğrencilerin “Girişimcilik Becerisini” (Yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma, kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık olma) kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
10	Öğrencilerin “Materyal Kullanma Becerisi” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
11	Öğrencilerin “Tasarruflu Olma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
12	Öğrencilerin “Proje Üretmek İçin Uygun Alanlar Ve Problemler Seçme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
13	Öğrencilerin “Güvenlik Kurallarını Ve Sağlıklı Olma Becerisi” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
14	Öğrencilerin “Trafikte Güvenliğini Sağlama Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
15	Öğrencilerin “Hayır Diyebilme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur. (Suçluluk duymaksızın “hayır” diyebilme, “hayır” deme ve niçin hayır dediğini açıklama, reddedip nedenini açıkladıktan sonra bunun yerine başka bir seçenek sunma)	5	4	3	2	1
16	Öğrencilerin “Etik Davranma Becerisini” (Ahlaki kuralları bilme, toplumsal kurallara uyma.) kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
17	Öğrencilerin “Eğlenme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
18	Öğrencilerin “Kendini Tanıma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
19	Öğrencilerin “Kişisel Gelişimini İzleme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
20	Öğrencilerin “Sorumluluk Alma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
21	Öğrencilerin “Zaman Ve Mekanı Doğru Algılama Becerisini” kazanmalarına yardımcı olma düzeyi	5	4	3	2	1
22	Öğrencilerin “Lider Olabilme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olma düzeyi	5	4	3	2	1
23	Öğrencilerin “Farklılıklara Saygı Duyma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
24	Öğrencilerin “Paylaşım Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
25	Öğrencilerin “Katılım, İşbirliği Ve Takım Çalışması Yapma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
26	Öğrencilerin “Değişime Açık Olabilme (Çevresindeki her varlığın sürekli bir değişim içinde olduğunu ve bunun doğal olduğunu fark etme)Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
27	Öğrencilerin “Neden-Sonuç İlişkisini Kurabilme Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
28	Öğrencilerin “Karşılıklı Bağımlılık Becerisini” (Yaşayan her varlığın, canlı ya da cansız diğer bütün varlıklarla ve çevre ile etkileşim içerisinde olduğunu kavrama) kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
29	Öğrencilerin “Süreklilik Becerisini” (Yaşamın ve çevredeki işleyen güçlerin asla sona ermediğini fark etme. Deprem, sel olmasına rağmen hayatın devam etmesi.) kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
30	Öğrencilerin “Temalarla İlgili Temel Kavramları Doğru Ve Yerinde Kullanma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
31	Öğrencilerin “Temalarla İlgili Kavramlarla İlgili Sunulan Bilgiyi Yorumlama Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
32	Öğrencilerin “Öğrenmeyi Öğrenme Becerisini” (Öğrenme sürecini anlama ve nasıl öğrenmeyi	5	4	3	2	1

	tercih ettiğine yönelik bir model oluşturma,olumlu bir öğrenme ortamı yaratma) kazanmalarına yardımcı olur.					
33	Okulda karşılaştığı sorunlara yönelik şiddete başvurmadan demokratik yollarla çözüm bulmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
34	Kendisinin ve başkalarının hata yapabileceğini,bunun normal olduğunu kabul etmelerine yardımcı olur.	5	4	3	2	1
35	Hak ve özgürlüklerin paylaşılması gerektiğinin farkına varılmasına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
36	“Satın Alınan Ürünleri Temiz,Düzgün Kullanma Ve İyi Saklama Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
37	“İhtiyaçlarını Önceden Tespit Etme Ve Önem Sırasına Göre Sıralayarak Liste Yapma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
38	“Doğal Afetlere Hazırlıklı Olma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1
39	“Trafik İşaretlerini Ve Levhalarını Tanıma Becerisini” kazanmalarına yardımcı olur.	5	4	3	2	1

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.03.00.07.423/

10820 /04.05.2007

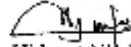
Konu : Araştırma İzinleri

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
AFYONKARAHİSAR

İlgi 1: 01/05/2007 Tarih ve B.30.2.AKÜ.0.F.1.00.00-510/1127 sayılı Nezahat H. KARACA
konusu araştırma izin talebi yazısı

Müdürlüğümüze bağlı kurum ve kuruluşlarda yapılması planlanan araştırmalar için Müdürlüğümüz bünyesinde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" toplanarak "Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı" tarafından 28.02.2007 tarih ve B.08.4.EGD.0.33.03.311-311/1084 sayılı bakanlık onayı ile yayınlanan "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi" doğrultusunda ilgili izin talebini incelemiş olup "Valilik Oluru", "Araştırma ve Değerlendirme Formu" ve "Onaylanmış Veri Toplama Aracı" ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hilal YILDIRIM
İl Milli Eğitim Müdürü

EKLER :

1. Valilik Oluru (1 Adet)
2. Araştırma Değerlendirme Formu (1 Adet)
3. Onaylanmış Veri Toplama Aracı (4 Sayfa)

EĞİTİME
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
H A T T I

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Yazılarınıza vereceğiniz cevaplarca yazımızın işlevini müddetle beğeniriz.
Tel: 0 272 213 96 00 / 204
Fax: 0 272 213 76 05

AK Eğitim ve Gelişim Programları Dairesi
E-posta : akbir03@mgm.gov.tr
Web adresi : <http://akem.gov.tr>

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.03.00.07.423/

10600 / 03.05.2007

Konu : Araştırma İzinleri

VALİLİK MAKAMINA
AFYONKARAHİSAR

İlgi : 01/05/2007 Tarih ve B.20.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/1127 sayılı Nezahat KARACA konulu araştırma izin talebi yazısı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tezli yüksek lisans öğrencisi olan Nezahat KARACA'nın, il merkezindeki 66 okulda 21.05.2007- 31.05.2007 tarihleri arasında "İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Programına Uygunluk Düzeyinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar Örnekleme)" konulu anket çalışması yapması Müdürlüğümüz Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun görülmektedir.

Makamlarınıza da uygun görüldüğü takdirde tevsiplerinize arz ederim.

Hidayet YILDIRIM
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
... / 05 / 2007

Ömer AIDAR
Vali
Vali Yardımcısı

BK : 1 Adet Araştırma Değerlendirme Formu

EGİTİM
%100
DESTEK

DANIŞMA
444 0 632
H A T T I

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Yardımcısı ve Destek Hizmetleri Yöneticisi
Teli: 0 272 213 95 04 / 204
Faks: 0 272 213 75 02

AD Eğitim ve Gençlik Programları Birimi
Yardımcısı ve Destek Hizmetleri Yöneticisi
E-posta : asfir05@ma.gov.tr
Tatlısesi : http://afyon.meb.gov.tr

FORM-2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Nezahat KARACA
Kurumu / Üniversitesi	Ahıyri Kocalepe Üniversitesi
Araştırma yapılacak il/il	Afyonkarahisar
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Afyonkarahisar il merkezi ve merkez ilçeye bağlı 65 okulda
Araştırmanın konusu	İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Programına Uygunluk Düzeyinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar Örneği)
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/böde/lez önerisi	Var
Veri toplama araçları	Anket
Görüş istenilecek Birim/Birimler	-
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>21.05.2007 ile 31.05.2007 Tarihleri arasında Öğretmen Nezahat KARACA tarafından 66 okulda gerçekleştirilecek olan araştırma "Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı" tarafından 28.02.2007 tarih ve D.06.4.EGD.0.03.03.311-3111084 sayılı bakanlık onayı ile yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi" doğrultusunda görüşülmüş olup komisyon tarafından uygun görülmüştür.</p>	
Komisyon kararı	Uybirigi ile alınmıştır
Muhelif üyesinin Adı ve Soyadı:	Görselgesi

KOMİSYON

02.05.2007

A.Fevzi ÖZDEMİR
Komisyon Başkanı

Mustafa GÜNAY
Komisyon Üyesi

Mustafa GÜNAY
Komisyon Üyesi

Abdurrahman GÜNAY
Komisyon Üyesi